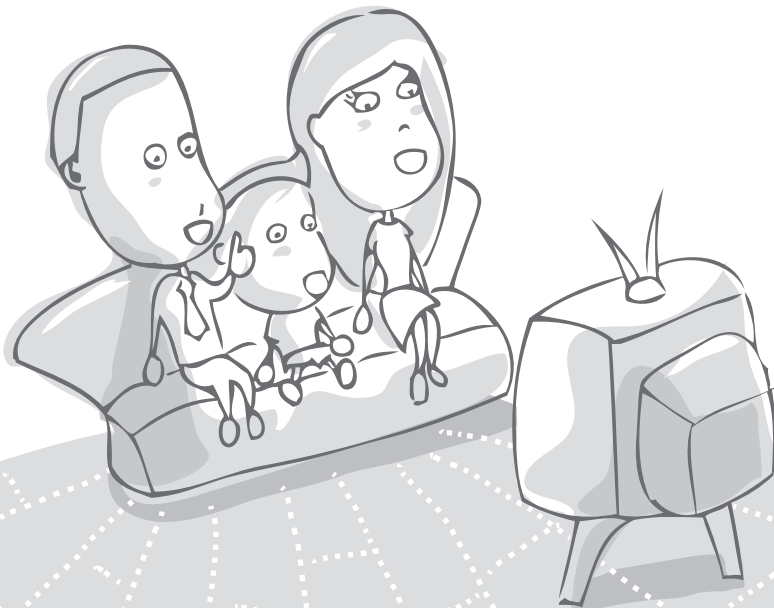

คู่มือพ่อแม่มือโปร ดูโทรทัศน์กับลูก

คู่มือพ่อแม่เพื่อไป ดูโทรทัศน์กับลูก

เรียงบเรียงโดย

ดร. นฤมล รื่นไวย์

ภาพประกอบ

เจ็มพร วิรุณราพันธ์

จัดพิมพ์และเผยแพร่

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)

บริหารแผนงานโดย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
(มพค.)

สำนักพิมพ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

ISBN

978-616-7309-04-0

พิมพ์ครั้งที่ 1

ธันวาคม 2549

พิมพ์ครั้งที่ 2

ตุลาคม 2552

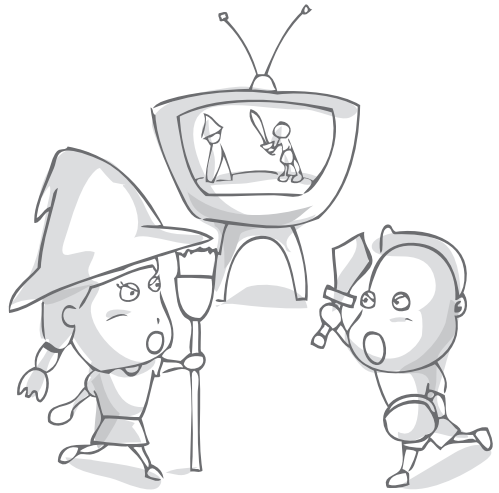
จำนวน

1,000 เล่ม

ออกแบบปก/รูปเล่ม

สำนักพิมพ์ ปิ่นโต พับลิชชิง

คำนำ

ด้วย เทคโนโลยีของสื่อที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัวและชุมชนที่เปลี่ยนไป ทำให้สื่อกลายเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลที่สุดในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน สื่อจำนวนมากล้วนแต่ครอบครองเวลาว่างของเด็กและเยาวชนไปเกือบทั้งหมดในแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีข้อมูลทางวิชาการรายงานว่า เด็กและเยาวชนใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หากว่าสื่อโทรทัศน์จะก้าวเข้ามามีบทบาทในการหล่อหลอม บ่มเพาะพฤติกรรม ทักษะคิด และค่านิยมของเยาวชน แทนที่สถาบันเก่าแก่อย่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือสถาบันศาสนา

สื่อโทรทัศน์ให้ทั้งสาระและความบันเทิง ในด้านหนึ่งเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน แต่ในขณะเดียวกัน สาระต่างๆ ที่สื่อผ่านรายการโทรทัศน์หากไม่ได้มีการกลั่นกรองความเหมาะสม ก็อาจส่งผลค้ำลอบต่อเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่สำคัญและง่ายต่อการเข้าถึง แทบทุกครัวเรือนมีโทรทัศน์ บางครอบครัวเล็กๆ อาจมีเวลาอยู่กับโทรทัศน์กับพ่อแม่ น้อยกว่าเวลาที่อยู่กับโทรทัศน์ตามลำพัง

พ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยจัดสรรเวลาสำหรับดูโทรทัศน์ เลือกสรรรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

รวมถึงการแนะนำช่วยเด็กในการแยกแยะ คิควิเคราะห์และไคร์ตรองในการรับชมรายการต่างๆ ถึงแม้ว่าในเดือนธันวาคม 2549 ที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ ได้มีการจัดเรตติงรายการโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมแล้วก็ตาม แต่การใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ร่วมกันของครอบครัวก็ยังคงมีความจำเป็น เพราะนอกจากจะสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พ่อแม่และผู้ปกครองยังสามารถเสริมสร้างและชี้แนะพฤติกรรมในการดูโทรทัศน์ที่ปลอดภัยให้กับเด็กๆ ได้ในขณะที่ดูโทรทัศน์ร่วมกัน

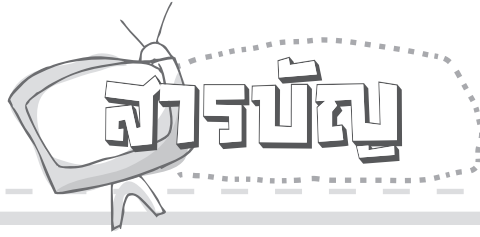
ผู้จัดพิมพ์หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครอง ในการหาแนวทางเพื่อการจัดการที่เหมาะสมระหว่างเด็กๆ ของคุณกับโทรทัศน์

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพค.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

บทที่ 1 เด็กๆ กับโทรทัศน์ ๑

ทัศนคติของเด็กต่อโทรทัศน์ 12

บทที่ 2 วิธีสร้างพฤติกรรมที่ดีในการดูโทรทัศน์แก่ลูก 13

พัฒนาการของเด็ก 14

พัฒนาการของเด็กเกี่ยวข้องกับการดูโทรทัศน์อย่างไร 17

กฎทอง 4 ข้อ สำหรับลูก 18

ความแตกต่างระหว่างคนจริงกับตัวละคร 18

ความแตกต่างระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องสมมติ 19

ชี้ชวนลูกดูโทรทัศน์ 20

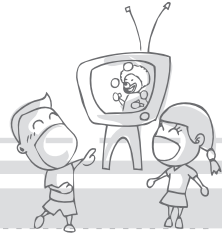
โทรทัศน์เมื่อเปิดได้ก็ปิดได้ 20

บทที่ 3 ลูกกับวังเรื่องเพต ความรุนแรง และโฆษณาในโทรทัศน์ 23

เรื่องเพตกับการเปิดเผย 24

ความรุนแรงกับพฤติกรรมก้าวร้าว 25

ความรุนแรงที่ปรากฏในข่าว 27

โฆษณา 29

รายการโทรทัศน์ที่แอบแฝงการขายสินค้า 31

บทที่ 4 รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับคุณ 35

รายการที่กระตุ้นความสนใจ 36

รายการที่คุณแล้วสบายใจ 38

รายการไหนที่เด็กไม่ควรดู 40

บทที่ 5 วิธีตรวจสอบสื่อ และวัยรุ่นกับโทรทัศน์ 43

วัยรุ่นกับโทรทัศน์ 44

วิธีตรวจสอบสื่อ 46

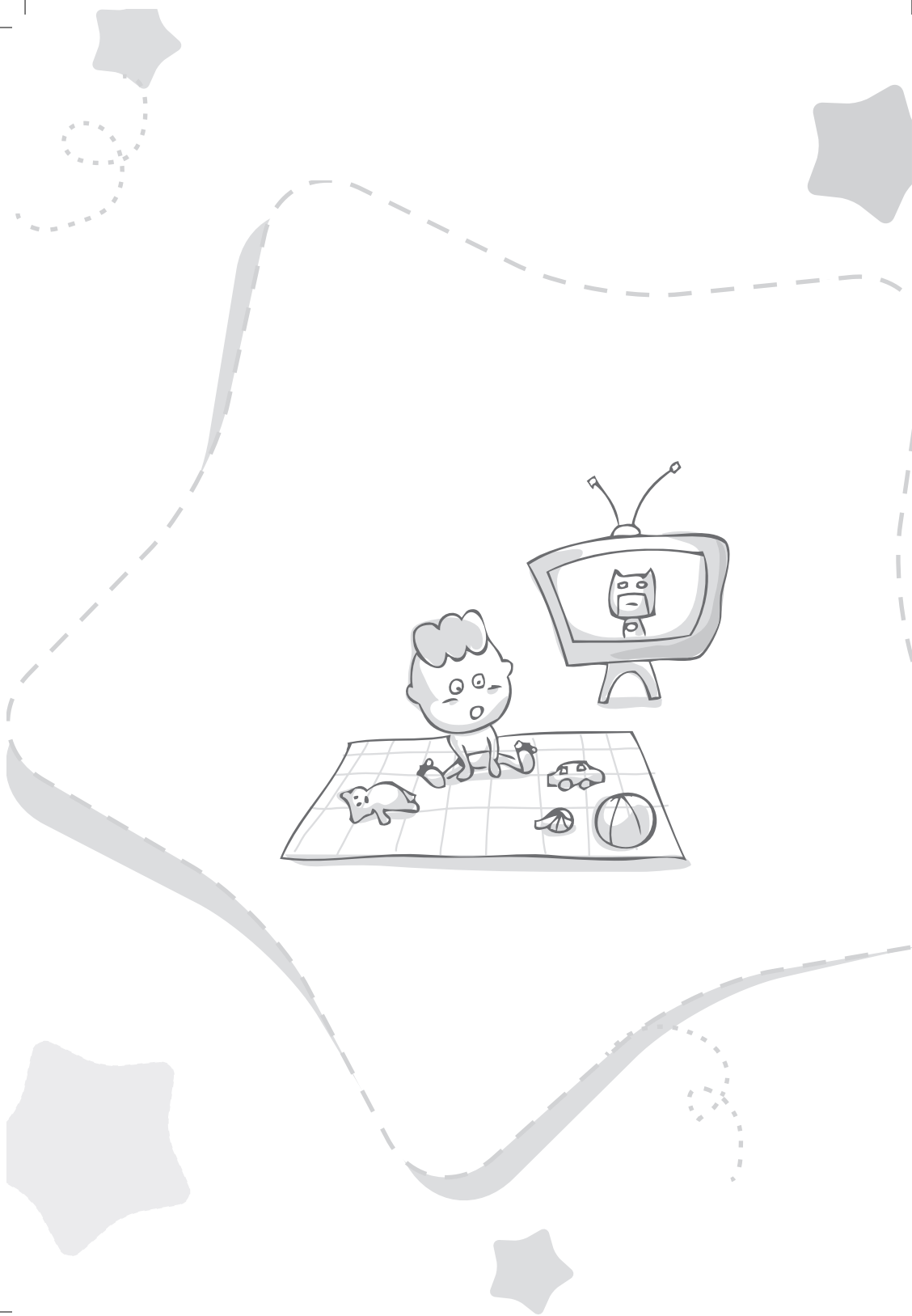
วัยรุ่นกับเรื่องเพศและความรุนแรง 51

ข้อควรระวังเกี่ยวกับเรื่องเพศในจอโทรทัศน์ 53

ข้อควรระวังเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในจอโทรทัศน์ 55

ข้อควรระวังเกี่ยวกับการแพร่ภาพมิวสิกวิดีโอ 56

ข้อคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์และโฆษณา 57

บทที่ 1

เด็ก ๆ กับโทรทัศน์

หากจะกล่าวว่าโทรทัศน์ได้กลายมาเป็นปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวยุคปัจจุบันแล้วก็คงไม่ผิดจากข้อเท็จจริงนัก เมื่อเทียบกับประโยชน์และความบันเทิงที่ได้รับในฐานะผู้ชม โทรทัศน์ทำหน้าที่เสนอข่าวสารน่ารู้ สารคดี เรื่องราวบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ ละคร เพลง เกมโชว์ แม้กระทั่งหนังการ์ตูน แสงสนุกที่ลู่ๆ โปรคปราน ความหลากหลายข้างเคียงตอบสนองความต้องการของผู้ชมแต่ละกลุ่มแตกต่างกันออกไป โทรทัศน์ได้รับความนิยมแพร่หลายเพราะราคาไม่สูงจนเกินกำลังซื้อ จัดเป็นสิ่งบันเทิงคู่บ้านก็ว่าได้ ในขณะที่เดียวกันประสิทธิภาพในการสื่อสารได้เพิ่มขึ้นตามวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยี ขยายเครือข่ายส่งสัญญาณภาพไปทั่วประเทศ กระจายสารส่งผลต่อความเชื่อ อารมณ์ ทัศนคติ ฯลฯ ของผู้ชม และแน่นอนที่สุดก็คือ ส่งผลกระทบต่อคุณและลูกๆ ผู้เป็นหนึ่งในจำนวนผู้ชมโทรทัศน์หลายร้อยหลาย

พันล้านคนทั่วโลก

เมื่อมีโทรทัศน์เป็นสิ่งบันเทิงประจำครอบครัวเหตุการณ์ที่จะต้องพบพานเสมอๆ ก็คือ หากคุณแม่คิดละครเรื่องใดเรื่องหนึ่งอยู่ ลูกก็พลอยได้ดูละครเรื่องนั้นไปด้วย บางรายก็ตั้งแต่นอนบนเบาะ หรือคุณแม่บางท่านอาจจะอุ้มลูกมานั่งป้อนข้าวป้อนน้ำอยู่หน้าจอโทรทัศน์เพื่อความสะดวก จนกลายเป็นกิจวัตรประจำวัน กระทั่งเด็กบางคนรู้จักกดปุ่มเครื่องรับโทรทัศน์ หรือรู้จักกลไกของเครื่องรีโมตคอนโทรลตั้งแต่อายุไม่ถึงสองขวบ เด็กๆ หลายคนจึงเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสารต่างๆ ที่เสนอผ่านโทรทัศน์ คู่กันเคยกับบรรยากาศเสียงท่อมเสียงเกรี้ยวกราด ภาพยนตร์ที่มีเสียงระเบิดคังสนั่น เสียงปืนกลรัวเป็นระยะ

แม้ว่าลูกอาจจะยังไม่เข้าใจว่าถ้อยคำเผ็ดร้อนที่ตัวละครคำทอกันนั้นหมายถึงอะไร ลูกอาจจะเลิกเดินไป จนกระทั่งไม่รู้ว่าเสียงปืนที่คังปัง ปัง รวดนั้น คือเสียงอาวุธร้ายที่เรียกว่าปืน แต่การปล่อยให้เด็กได้รับรู้ รับฟัง หรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด นำเหตุหู่ซ้ำซากอย่างนั้นทุกวัน จะส่งผลเสียต่ออารมณ์และจิตใจของเด็กได้ ในกรณีนี้ขอให้คุณลองนึกถึงบทเพลงกล่อมเด็กแสนอ่อนหวาน ซึ่งแม้ว่าเด็กจะยังไม่เข้าใจความหมายลึกซึ้ง แต่ทว่าเขาจะซึมซับรับอารมณ์จากลีลา น้ำเสียงของผู้ร้องที่อ่อนโยนเป็นทำนองที่ไพเราะแผ่ความอบอุ่น แสคลงถึงความห่วงหาอาทรที่รวมอยู่ในเสียงเพลง ทำให้ลูกน้อยรู้สึกผ่อนคลายฟังเพลินจนเคลิ้มหลับไป

จากการศึกษาพบว่า เด็กสามารถรู้สึกมีอารมณ์ร่วมไปกับความบีบคั้น กดดัน และความวิตกกังวลของผู้เป็นพ่อแม่ได้ ดังเช่นในเวลาที่คุณแม่ส่งเสียงทะเลาะจนดังลั่น เด็กอาจตื่นขึ้นมาร้องไห้จ้าด้วยความตกใจ ทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่านี่คือการทะเลาะกัน แต่เด็กจะสัมผัสสภาวะแสบความตึงเครียดได้ในทางตรงกันข้าม หากพ่อแม่พูดคุยหรือสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรรักใคร่

ปรองดอง ลูกก็จะรู้สึกปลอดภัย

เมื่อเด็กๆ ดูโทรทัศน์ที่แพร่ภาพในลักษณะก้าวร้าว เขาจะรู้สึกงุนงง และสับสน หากไม่ได้รับคำอธิบายก็อาจจะรู้สึกขังใจ อาจสะสมจนกลายเป็นทัศนคติผิดๆ เพราะจิตใจของเด็กเป็นเสมือนจานเวียมที่รับสัญญาณจากเครื่องส่ง และคลื่นที่ได้รับจะมีผลต่อความคิด และเป็นตัวแปรด้านพฤติกรรมและการแสดงออกของเด็กๆ ด้วย เมื่อกลับมาพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบันจะพบว่า รายการที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ส่วนใหญ่เน้นผลกระทบทางอารมณ์ทั้งสิ้น ธุรกิจโทรทัศน์เฟื่องฟู มีการลงทุนเป็นวงเงินนับเป็นพันล้าน เพื่อจะผลิตรายการที่ตอบสนองความบันเทิงแก่ผู้ชมโดยมุ่งสู่เป้าหมายเชิงธุรกิจ ไม่ได้พิจารณาคุณค่าและคุณภาพของสิ่งที่เสนอต่อผู้ชม ดังนั้นผู้ชมจึงยังได้ชมละครที่เสนอเรื่องชิงรักหักสวาท ความริษยา อาฆาตแค้น ละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาดังกล่าวถูกนำมาสร้างครั้งแล้วครั้งเล่า โดยมิได้เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคสมัย ขาดการนำเสนอแนวคิดที่พัฒนาคลี่คลายในทางสร้างสรรค์ แม้แต่หนังการ์ตูนสำหรับเด็กบางเรื่องก็ยังเน้นการห้าหั้นฆ่าฟัน และสงครามสู้รบอยู่นั่นเอง

ถ้าหากคุณเป็นผู้หนึ่งที่เลี้ยงลูกอยู่หน้าจอโทรทัศน์แล้วละก็ ฟังตระหนกเถิดว่าอารมณ์รุนแรงหลากหลายจากภาพและเสียงของโทรทัศน์ ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของลูกที่คุณหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทั้งหมดนี้ ลูกจะซึมซับรับไว้ทั้งสิ้น นาวิตกเพียงใดหากคุณไม่เคยคิดถึงสารต่างๆ ที่ลูกรับจากโทรทัศน์ โดยไม่มีการกลั่นกรองความเหมาะสมจากพ่อแม่ก่อน ทั้งข้อมูลผิดๆ และคลุมเครือสะสมในตัวลูกถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่คุณจะหันมาพิจารณาสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ลูกในการดูโทรทัศน์อย่างแท้จริง

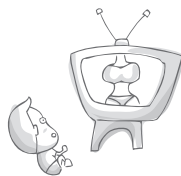

ทัศนคติของเด็กต่อโทรทัศน์

รายงานบทวิจัยพฤติกรรมกรรมการคูโทรทัศน์ของเด็กฉบับหนึ่งพบว่าทัศนคติในการคูโทรทัศน์ของเด็กๆ ต่างจากผู้ใหญ่ คุณอาจจะพบว่าเด็กนั่งคูโทรทัศน์อย่างเพลิดเพลิน หัวเราะชอบอกชอบใจหรือประหลาดใจจนอ้าปากค้าง แต่แท้จริงแล้วเด็กมีความเข้าใจเพียงระดับต้นๆ เท่านั้น มิได้ลงลึกถึงความหมายหรือนัยในสิ่งที่เห็น ยังขาดวิจารณญาณการเลือกรับสารแยกแยะความถูกต้อง เช่น ผู้ใหญ่ในการวิจัยพบว่า เด็กยังไม่เข้าใจความซับซ้อนและผลประโยชน์เชิงธุรกิจจำนวนมหาศาลของวงการโทรทัศน์ เด็กมองแค่เพียงว่าโทรทัศน์ก็คล้ายกับของเล่นชิ้นหนึ่ง เปรียบเสมือนโรงภาพยนตร์ส่วนตัวในโลกสมมติของเขา เมื่อกลับจากโรงเรียนก็สามารถเปิดพบรายการโปรดและตัดแปลงเป็นเกมสนุกไปเล่นในกลุ่มเพื่อนได้ หรือมองเห็นเพียงว่าโทรทัศน์คืออุปกรณ์ที่ช่วยให้คูการ์ตูนที่ชื่นชอบได้อย่างง่ายดาย เพียงสัมผัสปุ่มสัญญาณ

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการผลิตซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดเนื้อหาของนำเสนอ คุณจะพบว่าคุณไม่สามารถเข้าไปควบคุมการผลิตได้เลย หากคุณไม่ใช่เจ้าพ่อหรือเจ้าแม่ในวงการโทรทัศน์หรือเจ้าของสินค้าผู้ทรงอิทธิพลทางโฆษณา ผู้ที่จะสามารถกำหนดรูปแบบรายการที่คนสนับสนุนได้ แต่ข้อมูลดังกล่าวใช้ว่าจะปิดหนทางของพ่อแม่อย่างสิ้นเชิงไม่ คุณสามารถสร้างภูมิคุ้มกันและควบคุมเวลาคูโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับลูกได้ โดยเริ่มที่หน่วยเล็กๆ คือในครอบครัวของคุณเอง

บทที่ 2

วิธีสร้างพฤติกรรมที่ดี ในการดูโทรทัศน์แก่ลูก

ครั้งหนึ่งสมัยเมื่อคุณเป็นเด็ก คงยังพอจะจำภาพยนตร์หลายเรื่อง
ที่ประทับใจได้ บางเรื่องแสดงถึงมิตรภาพระหว่างคนกับสัตว์เลี้ยงแสนรู้
ภาพยนตร์บางเรื่องทำให้ซาบซึ้งถึงความสัมพันธ์ดีๆ ที่เพื่อนมีให้กัน หรือ
ตื่นเต้นไปกับการ์ตูนว่าด้วยการผจญภัยในโลกจินตนาการ แต่สิ่งที่น่าวิตก
ก็คือ ปัจจุบันนี้มีความเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้นในวงการโทรทัศน์ ทำให้
การผลิตรายการสำหรับเด็กหลายรายการเบี่ยงเบนจุดประสงค์หลักที่
ควรจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในด้านประสบการณ์และจินตนาการ
สร้างสรรค์ เป็นไปในลักษณะบริโภคนิยม เคลือบแฝงผลประโยชน์ทางการค้า
โน้มเน้นหรือสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะกับวัย เช่น สนับสนุนให้เด็กแต่ง
กายเลียนแบบผู้ใหญ่ในลักษณะแก่แดดอย่างไม่สอดคล้องกับพัฒนาการที่
ควรจะเป็น

จริงอยู่ที่ว่าโทรทัศน์ช่วยในทางเรียนรู้แก่ลูกแตกต่างจากการรู้หนังสือ ด้วยคุณสมบัติที่สื่อผ่านภาพและเสียง ซึ่งเอื้อให้เด็กรับสารได้รวดเร็ว แตกต่างจากการอ่านหนังสือที่ต้องใช้จินตนาการช่วยสร้างภาพในขณะติดตามเรื่องราว ความแตกต่างระหว่าง 2 สื่อนี้เป็นเหมือนช่องว่างในการเรียนรู้โลกของเด็ก ซึ่งจะค่อยๆ พัฒนาไปตามวัยอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนี้ ช่องว่างจะเป็นภูมิคุ้มกันให้การขยายโลกทัศน์ของเด็กมีความเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป การปรับตัวของเด็กจะเป็นไปตามธรรมชาติ ขณะที่การรับสารจากโทรทัศน์เป็นเหมือนอุโมงค์ลึบนำเด็กๆ ข้ามพรมแดนสู่โลกของผู้ใหญ่อย่างทันทีทันใด เพราะรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะเผยให้เห็นโลกของผู้ใหญ่ทั้งแง่มุมที่เปิดเผยและซ่อนเร้น เด็กจะได้เห็นพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ใหญ่บนจอโทรทัศน์อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง พร้อมด้วยภาษาที่สื่อความหมายเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่

ข้อแนะนำต่อไปนี้มีไข่มุกสู่การควบคุมในแง่ของการบังคับหรือบงการลูก แต่เป็นหนทางที่จะช่วยให้ลูกได้รับสิ่งที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเขาเป็นสำคัญ

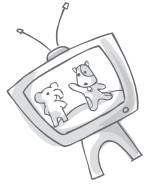

พัฒนาการของเด็ก

การเรียนรู้พัฒนาการของเด็กช่วยให้พ่อแม่เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดจิตใจของลูก และทำให้ทราบว่าช่วงวัยใดลูกมีพฤติกรรมอย่างไร และคุณ จะระดับประคองเขาอย่างไรให้เหมาะสม สิ่งที่เน้นย้ำในบทนี้คือ เรียนรู้พัฒนาการของเด็ก เพื่อให้รู้ว่าในพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยนั้น ลูกจะได้รับผลกระทบจากสารที่ส่งผ่านทางโทรทัศน์อย่างไร เพื่อที่พ่อแม่จะได้ป้อนในสิ่งที่เหมาะสมสำหรับเขา

ของ เปียเจต์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยา แบ่งช่วงพัฒนาของเด็กซึ่งได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมของลูกๆ ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการรับรู้โดยความรู้สึก (sensorimotor stage)

ในช่วงระหว่าง 0-2 ขวบ คือนับตั้งแต่แรกเกิด ทารกจะเริ่มมีการเคลื่อนไหวและการรับรู้ในขั้นพื้นฐาน เริ่มแรกจะรู้จักการควบคุมและเกิดความรู้สึกตกใจเมื่อมีสิ่งมากระตุ้น จากนั้นจะค่อยๆ เรียนรู้การใช้ช้อนกินอาหารและการเดิน จากการเห็นและการได้ยินเด็กจะเริ่มรู้จักสิ่งของและหัดพูด พัฒนาการของเด็กในช่วงนี้จะดำเนินมาจนกระทั่งอายุ 2 ขวบ ความเปลี่ยนแปลงจะเห็นได้ชัด เพราะเด็กจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับโลกใหม่ๆ มากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ว่าสิ่งของที่อยู่รอบตัวนั้นจะคงสภาพอยู่ไม่มีการสูญสลาย เช่น รู้ว่ายังคงมีตุ๊กตาคืออยู่ แม้จะมองไม่เห็นในขณะนั้นก็ตาม นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังเรียนรู้ว่าการแสดงกิริยาท่าทางต่างๆ จะต้องมี การแสดงออกที่สัมพันธ์กัน เช่น ในการใช้ช้อนกินอาหารจะต้องใช้สายตามองดูช้อน และใช้มือจับช้อนตักอาหารเข้าปาก เป็นต้น

ที่สำคัญก็คือ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์กันของเหตุและผล โดยเด็กเริ่มเข้าใจว่าการกระทำของเขาจะก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ดังนั้นจึงเกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับพฤติกรรม ซึ่งจะชักนำให้เด็กรู้ประสีประสา และทำด้วยความตั้งใจมากขึ้น

2. ขั้นตอนการคิดก่อนการกระทำ (preoperational thinking)

ในขั้นตอนนี้เด็กจะมีพัฒนาการสืบเนื่องมาจากช่วงสุดท้ายของขั้นตอนนี้แรก โดยจะเริ่มตั้งแต่อายุ 2-7 ขวบ เป็นการพัฒนาทางด้านกายภาพ ที่สัมพันธ์กับด้านความรู้สึกนึกคิดในการมองโลก สามารถแบ่งขั้นตอนของ

พัฒนาการออกได้เป็น 2 ช่วงย่อยๆ คือ

ก. การคิดโดยมีมโนภาพก่อน (preconceptual thinking)

ในช่วงนี้เกิดกับเด็กอายุระหว่าง 2-4 ขวบ เด็กจะเริ่มแยกแยะบทบาทหน้าที่ของคนหรือสิ่งของได้จากการสร้างมโนภาพ เพื่อจัดกลุ่มหรือประเภทของคนและสิ่งของนั้นๆ เช่น ถ้าเป็นผู้หญิงจะต้องเรียกแม่ ถ้าเป็นผู้ชายจะต้องเรียกพ่อ ถ้าเป็นสัตว์เลี้ยงก็จะเป็นแมวเหมียวหรือหมาน้อย การคิดในลักษณะนี้เป็นธรรมชาติของเด็กที่ยังมีความเข้าใจในโลกไม่สมบูรณ์เต็มที่ เพียงแต่เรียนรู้การจับหมวดหมู่หรือประเภทสิ่งของเท่านั้น

ข. การคิดโดยสัญชาตญาณ (intuitive thinking)

ในช่วงนี้จะเริ่มต่อเมื่อเด็กอายุ 4-7 ขวบ ความเข้าใจของเด็กในเรื่องกลุ่มคน หมวดหมู่สิ่งของ จะเริ่มมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มีการแยกแยะที่ละเอียดขึ้น รู้ว่าคนไหนคือแม่ คนไหนคือครู อย่างไรก็ตาม การรับรู้ของเด็กในวัยนี้ยึดหลักตรรกะหรือความสมเหตุสมผล (logic) เป็นหลัก เช่น ถ้ามีแก้วน้ำ 2 ใบในขนาดความจุเท่ากัน แต่แก้วใบหนึ่งทรงสูง อีกใบหนึ่งทรงเตี้ย เด็กในช่วงวัยนี้จะคิดว่าน้ำในแก้วทรงสูงจะมีมากกว่า เพราะขอบระดับน้ำสูงกว่า นอกจากนี้ เด็กในวัยนี้จะยึดถือตัวเองเป็นศูนย์กลางอีกด้วย

หลังจากผ่านพัฒนาการช่วงนี้ไปแล้ว การแสดงออกของเด็กจะเริ่มเป็นรูปร่างชัดเจนขึ้น จะเป็นการแสดงออกที่เป็นรูปธรรม (concrete operation) ขึ้น ในระหว่างอายุ 7-11 หรือ 12 ขวบ หลังจากนั้นเด็กจะมีพัฒนาการไปสู่การแสดงออกอย่างเป็นทางการ (formal operations) ในระหว่างช่วงอายุ 11 หรือ 12-14 หรือ 15 ปี

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงเชื่อว่าเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการเหมือนกันไปหมด ในช่วงพัฒนาการนั้นมักจะมีความแตกต่างเกิดขึ้น ถ้าวัด

สังเกตเด็กแต่ละคน เราจะพบว่า การแสดงออกของพวกเขาในบางครั้งจะแตกต่างกัน เด็กบางคนอาจจะเจียบเฉย หรือบางคนอาจจะซุกซน บางคนอาจจะร้องไห้ไววายเมื่อถูกขัดใจ แต่บางคนก็อาจจะก้าวร้าวผู้ที่มาขัดใจก็ได้

พัฒนาการของเด็กเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูโทรทัศน์อย่างไร

จากการวิจัยพบว่า พัฒนาการของเด็กมีผลต่อพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของเด็ก เช่น ความชื่นชอบในการดูโทรทัศน์แต่ละรายการของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ เช่น เด็กอายุ 5-7 ขวบ จะชอบคุณภาพยนตร์การ์ตูนที่ตกลงขบขันมากกว่าเด็กอายุ 8-9 ขวบ และเด็กอายุ 10-12 ขวบ จะชอบคุณภาพยนตร์ตลกและการผจญภัยของผู้ใหญ่ อย่างเช่น อินเดียนาโจนส์ นอกจากนี้เด็กเล็กๆ ยังแยกแยะไม่ออกว่าโลกในโทรทัศน์แตกต่างจากโลกความจริงอย่างไร

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ก็คือ รายการโทรทัศน์ที่มีการผลิตออกมาแม้ว่าจะเป็นไปตามผลการวิจัยดังกล่าว แต่ก็ยังไม่ได้ให้สิ่งดีๆ แก่เด็กมากนัก ถึงแม้จะมีการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนให้เด็กดู แต่จะมีประโยชน์อะไรเมื่อเด็กได้ดูรายการโทรทัศน์พร้อมการโฆษณา ในเมื่อเด็กยังไม่สามารถแยกแยะได้ระหว่างรายการโทรทัศน์กับรายการโฆษณาสินค้า จนกว่าเขาจะพ้นช่วงพัฒนาการที่มีการแสดงออกอย่างชัดเจน นั่นคือหลังจากอายุ 12 ปีขึ้นไป

ยกตัวอย่างเด็กอายุ 4 ขวบที่ดูโทรทัศน์เป็นประจำ ถ้าพาเขาไปซื้ออาหารในซูเปอร์มาร์เก็ต โดยปล่อยให้เด็กเลือกเอง เขาจะซื้อขนมขบเคี้ยวของกินเล่นประเภทมันฝรั่งทอดกรอบ ขนมคุกกี้ ไอศกรีม ลูกกวาด หรือน้ำอัดลม และถ้าเปลี่ยนจากเด็กอายุ 4 ขวบ เป็น 12 ขวบ สิ่งที่เขาจะซื้อ

ก็คือ แสมเบอร์เกอร์ ฮอทด็อก และพิซซ่า ซึ่งเป็นอาหารแฟชั่นของเด็กยุคใหม่

พฤติกรรมกรรมการบริโภคดังกล่าวนี้เป็นเพราะผู้ใหญ่ไม่ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณค่าทางอาหารให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจน เมื่อเด็กได้รับการเชิญชวนจากโฆษณาทางโทรทัศน์ เขาจะค่อยๆ ซึมซาบและคล้อยตามโดยไม่รู้ตัว

ดังนั้นพ่อแม่จึงไม่ควรปล่อยให้ลูกก้าวไปตามแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาการแต่เพียงลำพัง ถึงแม้ตามหลักของการพัฒนาการ เด็กจะสามารถแยกแยะระหว่างโลกความจริงกับโลกเพื่อฝันได้ เมื่ออายุได้ 12 ปีขึ้นไป แต่ถ้าคุณหมั่นสั่งสอน ชักจูงให้เขาเดินไปตามแนวทางที่ถูกต้องตั้งแต่ต้น จะทำให้ลูกได้ก้าวพ้นขั้นตอนการพัฒนาได้อย่างมั่นคงและปลอดภัยมากขึ้น

ในระยะยาวควรจะมีโครงการหรือแผนการที่เป็นระบบ ในการที่จะบ่มเพาะนิสัยในการดูโทรทัศน์ที่ดีให้กับเด็กๆ ถ้าจะให้ได้ผลดีควรเริ่มนับตั้งแต่เขายังเป็นทารก การสร้างนิสัยการดูโทรทัศน์ที่ดีให้ลูกนั้น เปรียบเสมือนเราหัดให้เขากินผัก ซึ่งจำเป็นต้องมีการชี้แจงให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียให้เด็กได้รู้และตัดสินใจ เพื่อให้ซึมซับเข้าไปในความคิดเขาและพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ ให้ลูกได้ดูโทรทัศน์อย่างเป็นนายมิใช่ทาส รู้เท่าทันและรู้จักเลือกในสิ่งที่มีมาเสนอ

กฎทอง 4 ข้อ สำหรับคุณ

1. ความแตกต่างระหว่างคนจริงกับตัวละคร

พ่อแม่ควรสอนลูกให้รู้จักแยกแยะว่า ตัวละครกับคนจริงนั้นแตกต่างกัน โดยอาจจะเริ่มสอนตั้งแต่ลูกอายุได้ขวบกว่าๆ ในลักษณะการเล่นเกม เช่น ขณะดูรายการเจ้าขุนทอง เมื่อถึงช่วงมีนกขุนทองออกมาพูดคุยคุณอาจบอก

ลูกว่า "นั่นไง เจ้าขุนทองมาแล้ว มันเป็นหุ่นนะลูก เจ้าหุ่นตัวนี้น่ารักจริงนะ" หรือในรายการที่มีเด็กๆ ออกมาเต้นระบำคุณก็อาจบอกว่า "นั่นไง พี่ๆ เขา ออกมาเต้นระบำกันแล้ว พี่เขาเป็นคนจริงๆ นะลูก เป็นเด็กเหมือนหนูไง" สิ่งที่คุณควรบอกลูกก็คือ การแยกแยะให้เขาได้รู้จักว่าไหนคือคนจริงๆ ไหนคือตัวละคร หรือเป็นสัตว์ สิ่งของ พืชผัก ผลไม้ เด็กจะค่อยๆ ซึมซับความรู้นี้ และในไม่ช้าเขาอาจนึกสนุกไปกับการช่วยพ่อแม่แยกแยะ ประเภทสิ่งของที่ปรากฏอยู่ทางค่านหน้าจอ เช่น "นี่เป็นคนหรือตัวแสดง" หรือ "วันนี้เป็นหุ่นนะคุณแม่ ไม่ใช่ตัวจริงๆ สักหน่อย"

คุณอาจจะสงสัยว่าการสอนเช่นนี้ให้ประโยชน์อย่างไร ประโยชน์ที่จะได้คือ เป็นก้าวแรกของการสอนลูกให้รู้จักการแยกแยะในขั้นต่อไป เพื่อให้ปลอดภัยจากพิษของการดูโทรทัศน์

2. ความแตกต่างระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องสมมติ

รายการโทรทัศน์บางรายการอาจนำมาใช้สอนให้เด็กเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกสมมติ เช่น รายการที่มีการเล่นนิทานประกอบภาพ หรือละครหุ่นสำหรับเด็ก พ่อแม่จะต้องคอยบอกลูกว่าช่วงไหนเป็นช่วงของการเล่าเรื่องสมมติ และช่วงไหนที่เป็นความจริง ไม่ใช่จินตนาการ หรือไม่ใช่เหตุการณ์ที่อยู่ในเรื่อง เช่น ก่อนการเล่านิทานที่มีหุ่นแสดงประกอบ ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรจะเป็นผู้ออกมาบอกกล่าวถึงรายการที่จะมีต่อไป เป็นต้นว่า "ต่อไป ขอเชิญคุณหนูๆ มาชมนิทานเรื่องหมีน้อยผจญภัย" จากนั้นจะเป็นช่วงของการแสดงละครหุ่น เมื่อมีตัวหุ่นออกมา คุณก็ควรจะบอกลูกว่า "ดูสิลูก ตัวหุ่นหมีน้อยออกมาแล้ว นี่เป็นนิทาน ไม่ใช่เรื่องจริงๆ หรือก หมีก็ไม่ใช่หมีจริงๆ คันไม้นี้เป็นคันไม้ปลอมนะ" เมื่อจบการเล่านิทานพิธีกรคนเดิมก็เดินออกมา นั่นหมายความว่า โลก

ของการแสดงได้สิ้นสุดลง คุณก็ควรจะบอกลูกว่าเราได้กลับมาสู่โลกแห่งความจริงกันแล้ว

ขั้นตอนนี้เป็นการสอนที่ต่อจากข้อแรกหลังจากที่เด็กสามารถแยกแยะได้ระหว่างตัวละครกับคนจริงแล้ว เขาก็ควรจะารู้ถึงความแตกต่างระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องสมมติด้วย

3. ชีวชนลูกคุณโทรทัศน์

เมื่อมีรายการโทรทัศน์ที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็ก และคุณต้องการให้ลูกได้ดู คุณต้องหาเทคนิควิธีที่จะดึงความสนใจของเด็กให้ได้ ซึ่งก็คือขณะดูโทรทัศน์ พ่อแม่ควรอยู่ใกล้ๆ และคอยชี้นำให้ลูกดูในสิ่งที่ควรดู เช่น "เห็นนกไหมลูก น่ารักไหม" หรือ "เร็วลูก คูลินันชี กินกล้วยใหญ่เลย" การทำเช่นนี้จะทำให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับคำแนะนำหรือคำชักชวนของพ่อแม่ ทำให้เขาสนใจในสิ่งที่เราเลือกสรรหยิบยื่น และคอยตัดสินใจและควบคุมคุณภาพของรายการโทรทัศน์ที่ลูกควรจะได้ดู

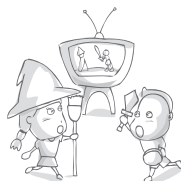
4. โทรทัศน์เมื่อเปิดได้ก็ปิดได้

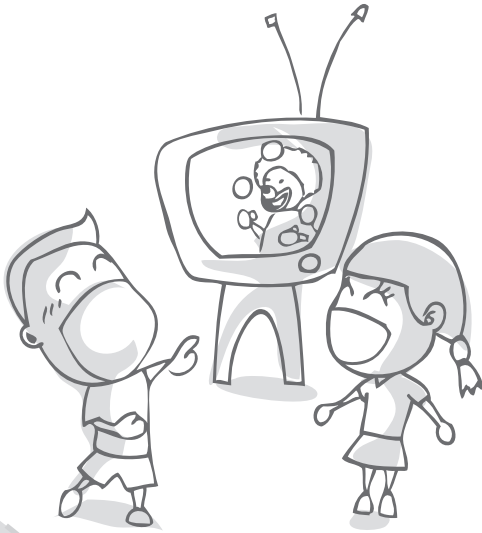
พ่อแม่ควรจะต้องคอยควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของลูกๆ โดยเริ่มหัดตั้งแต่ตอนที่เขายังเป็นเด็กเล็ก เช่น หลังจากจบรายการแล้ว คุณควรอุ้มเข้าไปที่เครื่องรับโทรทัศน์ แล้วบอกว่า "เจ้าขุนทองไปแล้ว ลูกปิดโทรทัศน์ดีกว่านะ" แล้วคุณก็กดปุ่มปิด นี่จะเป็นการสอนให้เด็กดูโทรทัศน์เป็นเวลา ไม่หมกมุ่นอยู่กับจอที่สีเหลี่ยมมากเกินไป

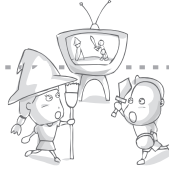
สำหรับลูกในวัยเรียน การตกลงกำหนดตารางเวลาดูโทรทัศน์ก็คือการฝึกวินัยในเบื้องต้นนั่นเอง การสอนลูกให้เรียนรู้และสร้างพฤติกรรมที่ดีในการดูโทรทัศน์ไม่ใช่เรื่องยาก สำคัญแต่ว่าคุณจะต้องเริ่มขัดเกลานับแต่เขายังเด็ก เริ่มจากตอนเป็นทารกได้ยิ่งดี และคุณจะต้องจดจำให้ขึ้นใจว่า

ตัวคุณเองนั่นแหละ เป็นรายการโทรทัศน์สุดโปรดของคุณ สิ่งนี้เป็นความจริง
อย่างที่สุด มีแต่ใบหน้าอันยิ้มแย้มแจ่มใสของพ่อแม่เท่านั้น ที่จะทำให้ลูก
ตัวน้อยยิ้มแย้มได้อย่างรวดเร็วที่สุด ถ้าคุณปล่อยให้โทรทัศน์เข้ามามีบทบาท
ต่อลูกมากเกินไป จนในที่สุดลูกจะติดแจอยู่กับจอโทรทัศน์ และคุณกับลูกก็
จะยิ่งห่างไกลกันออกไปทุกที

บทที่ 3

ลูกก็บ๊ายบายเรื่องเพศ ความรุนแรง และโฆษณาในโทรทัศน์

เรื่อง เพศและความรุนแรงในจอโทรทัศน์มักปรากฏร่วมกันเสมอ โดยส่วนมากจะได้แก่ ภาพยนตร์ชุดที่ฉายเป็นตอนๆ ซึ่งเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน เกี่ยวข้องกับตำรวจ และอาชญากรรมทั้งหลาย เนื้อหาและภาพแสดงเรื่องราวของยาเสพติด เหล้า บุหรี่ โสเภณี และภาพการมั่วสุมในสถานเริงรมย์ อย่างลึกลับที่จะควบคุมลูกจากเรื่องประเภทนี้ จริงอยู่ การควบคุมลูกเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก และจะมีปัญหาแตกต่างกันในลูกแต่ละวัย แต่ก็จำเป็นที่พ่อแม่ต้องดูแลลูกเล็ก ซึ่งเป็นวัยที่ยังไม่สมควรจะต้องมานั่งดูภาพยนตร์ซึ่งมีแต่เรื่องเพศและความรุนแรงด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

เนื้อหาและการแสดงออกของเรื่องราวในภาพยนตร์นั้นๆ เป็นเรื่องความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ที่ผิดปกติ ในแง่ของการไร้ศีลธรรมจรรยา เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมคดโกงที่ไม่เหมาะสมสำหรับโลกของเด็ก การปล่อยให้เด็ก

คู่มือทศน์อย่างเสรี จะเป็นการเร่งรัดให้เขาเติบโตเร็วกว่าวัย เหมือนฉุด
กระชากเขาออกจากโลกไร้เคียงสมาสู่โลกของผู้ใหญ่โดยยังไม่ถึงเวลาอัน
ควร ขณะที่วุฒิภาวะทางสติปัญญาและทางอารมณ์ของเด็กนั้นยังไม่พร้อม
ถึงแม้ว่าเด็กจะสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้รับกับเรื่องของผู้ใหญ่ได้
ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการหย่าร้าง การประพฤติดึกทางเพศ ยาเสพติด ความ
รุนแรงและความเกลียดชัง แต่จริงๆ แล้วจำเป็นหรือไม่ที่เด็กจะต้องรีบ
เรียนรู้ในเรื่องราวเหล่านั้น และเหมาะสมหรือไม่ที่จะให้เขาเรียนรู้จากทาง
โทรทัศน์ที่มีธุรกิจแอบแฝง ซึ่งเป็นการเสนอภาพด้านเดียวขาดการอธิบาย
เหตุผลให้เด็กเข้าใจ

ในด้านสุขภาพ เด็กควรจะได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ เพื่อที่
จะตื่นขึ้นมาได้อย่างกระฉับกระเฉง และมีพลังในการทำกิจกรรมตอน
กลางวัน ไม่นานง่วงเหงาหาวนอนในห้องเรียน จนทำให้การเรียนตกต่ำ
และไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนั้นการได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ จะทำให้
เด็กที่อยู่ในวัยเจริญเติบโตมีสุขภาพพลานามัยแจ่มใสและมีอารมณ์ดีอีกด้วย

ธรรมชาติของเด็กๆ มักชอบเล่นสนุกสนาน ไม่ค่อยยอมนอนง่ายๆ
ถ้าหากว่ามีรายการโทรทัศน์มากกระตุ้น จะยิ่งทำให้เขาตาสว่าง นอนหลับยาก
ดังนั้นพ่อแม่จึงไม่ควรตามใจลูกเกินไปจนเสียเวลาพักผ่อน แต่ควรจะกำหนด
เวลาเข้านอนและตื่นนอนสำหรับลูกไว้ให้แน่นอน

สำหรับกรณีที่ลูกอยากดูโทรทัศน์เป็นกรณีพิเศษ ก็สามารถแก้ปัญหา
ได้โดยการอัคริทัศน์ไว้เป็คดูในเวลาที่เหมาะสม

เรื่องเพศกับการเปิดเผย

เมื่อก้าวถึงเรื่องเพศ มนุษย์มักจะมีความเห็นที่แตกต่างหลากหลาย
กันไป ด้วยเหตุนี้ลูกจึงควรได้รับข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้จากพ่อแม่

เป็นดีที่สุด คิดว่าที่จะให้เด็กงุนงงสับสนหรือไปเรียนรู้เอาเองจากการดูโทรทัศน์ ซึ่งมักเป็นเรื่องที่ค่อนข้างบิดเบือนและเต็มสีสนมากเกินกว่าความเป็นจริง แต่จะมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็กวัยรุ่น

การให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ในเรื่องเพศบ้างนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดที่เหมาะสมแก่วัยของเด็กด้วย ผู้เป็นพ่อแม่จะต้องเผชิญกับคำถามแปลกๆ จากลูกเล็กๆ เสมอว่า "ทำไมคุณแม่ถึงพุงใหญ่จัง" หรือ "น้องมาจากไหน" หรือ "น้องเข้าไปอยู่ในท้องแม่ได้อย่างไร" โดยปกติแล้วคำตอบที่พ่อแม่จะให้กับลูกนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 อย่าง คือ พ่อแม่ที่ค่อนข้างหัวโบราณจะหลีกเลี่ยงไม่ตอบคำถามลูก โดยการตัดบทไปพูดเรื่องอื่น แต่พ่อแม่บางคนอาจเสี่ยงโดยการโกหกหรือไม่กล่าวความจริงกับลูก เช่น อาจจะบอกลูกว่า "น้องมาจากกระบอกไม้ไผ่" หรือ "น้องมาจากสวรรค์" ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างมาก เพราะเท่ากับคุณกำลังปลูกฝังในสิ่งผิดๆ ให้กับลูก 2 ประการ คือ ทำให้ลูกไม่ไว้วางใจไปตลอดว่าคุณเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องสำหรับเขาและทำให้ลูกเข้าใจว่า แม้คุณจะบอกความจริงแก่เขาในทุกเรื่อง แต่คุณกลับหลอกลวงเขาในเรื่องเพศ

ดังนั้นการเปิดเผยเรื่องเพศให้เด็กรู้จึงควรยึดหลักการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ คิดว่าการที่จะปกปิดหรือกล่าวเท็จ ขอให้พูดความจริง ถ้าคิดว่านั้นเป็นสิ่งที่เปิดเผยได้ แต่ถ้าเห็นว่าความจริงนั้นยังไม่สมควรเปิดเผยก็อย่าพูดในสิ่งที่ไม่จริง อาจพูดเฉพาะในประเด็นที่เหมาะสม

ความรุนแรงกับพฤติกรรมก้าวร้าว

เรื่องการแสดงออกซึ่งความรุนแรงนี้ คุณเหมือนว่าจะเป็นเรื่องที่พ่อแม่ทุกคนเป็นห่วงมากที่สุด เพราะมีไม่น้อยที่เด็กได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์

โทรทัศน์ เช่น กระจกตะเกียบ แต่ถ้าอย่างรุนแรงก็ถึงกับเล่นมีดเล่นปืน จนกลายเป็นโศกนาฏกรรมมาแล้ว จากการสำรวจพบว่า รายการโทรทัศน์ มักจะแทรกให้เห็นภาพที่รุนแรงมากกว่าการแสดงออกเรื่องเพศเสียอีก และความรุนแรงนั้นมีอยู่เป็นพื้นฐานของเนื้อหาภาพยนตร์ทุกเรื่อง โดยออกมาในรูปของความขัดแย้งระหว่างตัวละคร เพราะถ้าไม่มีความขัดแย้ง เรื่องราวต่างๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นหรือไม่น่าสนใจ และผลท้ายที่สุดความขัดแย้ง นั้นจะคลี่คลาย ในลักษณะคนดีคนน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้

สิ่งที่ผู้เป็นพ่อแม่กลัวที่สุดเห็นจะได้แก่ การที่เด็กซึมซับความรุนแรง เข้าไว้ในความคิด และกลายเป็นพฤติกรรมที่ก้าวร้าวทำให้เด็กมีปัญหา ไม่เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับครอบครัว เพื่อนฝูงหรือแม้แต่สังคม จนถึงขนาด กลายเป็นคนนอกกฎหมาย สิ่งนี้นับว่ามีมูลอยู่ไม่น้อย เพราะจากผลการ วิจัยเช่นกัน ทำให้เราได้ทราบภาพความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ นั้น สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวในเด็กได้

วิธีการ 3 ขั้นตอนที่ควรปฏิบัติในการควบคุมการดูโทรทัศน์ของเด็ก โดยเฉพาะการแพร่ภาพที่รุนแรง ได้แก่

1. ควรจำกัดเวลาเด็กในการดูโทรทัศน์ทุกประเภทรายการ โดย กำหนดเป็นกี่ชั่วโมงต่อวัน หรือต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ ให้เหมาะสมกับเวลาที่ เด็กมีอยู่

2. สนับสนุนให้เด็กได้ดูรายการดีๆ โดยอาจจะใช้วิธีการทั้งป्लอบ หรืออยู่ เช่น "รายการนี้น่าสนใจมาเร็ว เราชนมนมานั่งกินหน้าจอละลูก" หรือ "มาดูรายการนี้เถอะ ถ้าลูกดูเคียวพ่อจะเพิ่มเวลาดูโทรทัศน์ให้อีก 1 ชั่วโมง ตกหลังไหม" (เวลาที่เพิ่มขึ้นต้องอยู่ในช่วงรายการที่เหมาะสมด้วย)

3. ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ให้เด็กดูรายการที่แสดงถึงความขัดแย้งหรือรุนแรงไม่ได้ ก็ควรนำกฎของข้อ 2 มาใช้ นั่นคือนั่งข้างๆ ลูก พร้อมกับคอยพูดแนะนำว่า "นั่นไง การ์ตูนสัตว์ประหลาดมาอีกแล้ว โชคดีนะลูกที่มันเป็นตัวละครไม่ใช่คนจริงๆ" หรือ "โอ้โฮ ลูกเห็นคนต่อยกันไหม คินะที่เป็นเรื่องสมมติ ไม่ใช่เรื่องจริง ถ้าขึ้นมาต่อยกันอย่างนี้จริงๆ ป่านนี้ตำรวจจับไปขังคุกหมดแล้ว"

การพูดคุยบ่อยๆ จะทำให้เด็กเล็กๆ เข้าใจ และคิดตามในสิ่งที่ได้ยิน รวมทั้งสามารถแยกแยะในสิ่งที่เขาเห็นจากจอโทรทัศน์ได้

ความรุนแรงที่ปรากฏในข่าว

ถึงแม้พ่อแม่จะพยายามสอนให้ลูกแยกแยะเรื่องสมมติออกจากเรื่องจริง แต่สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก นั่นคือ ภาพความรุนแรงที่ปรากฏออกมาในช่วงรายงานข่าวประจำวัน เช่น ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรมต่างๆ เหมือนกรณีที่เด็กหญิงบัวอายุ 4 ขวบ ได้ดูข่าวโทรทัศน์ซึ่งรายงานว่ามีการยิงคน ผู้โดยสารตายหมดทั้งลำ ยกเว้นหนูน้อยคนหนึ่งอายุ 4 ขวบซึ่งรอดชีวิตมาได้ และกลายเป็นเด็กกำพร้าไปในทันที เมื่อเด็กหญิงบัวได้ดูข่าวนี้นี้ เธอจึงรู้สึกเศร้าสะเทือนใจและซึมไป เนื่องจากรู้สึกสงสารหนูน้อยซึ่งอยู่ในวัยเดียวกับเธอ แต่ว่ากลับขาดพ่อขาดแม่ แม้เด็กหญิงบัวจะแยกแยะได้ว่ารายการใดเป็นเรื่องสมมติหรือเรื่องจริง แต่เธอก็ทำใจไม่ได้ เพราะรู้ดีในตัวเองว่า ข่าวที่ดูนั้นเป็นเรื่องจริง หนูน้อยคนนั้นมีตัวตนอยู่จริงๆ และผู้เสียชีวิตจากเครื่องบินตกก็เป็นเรื่องจริงๆ

ในกรณีดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงที่ปรากฏออกมาในข่าว ว่ามีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กเพียงใด ความรุนแรงบางอย่างอาจทำให้

การบริโภคข่าวของพ่อแม่จึงควรออกมาในลักษณะ

1. เลื่อนไปคุยข่าวรอบคอบแทน หลังจากที่ลูกเข้านอนแล้ว
2. บันทึกรายการข่าวภาคค่ำไว้ แล้วจึงนำมาเปิดดูในภายหลังเมื่อเด็กเข้านอนแล้ว
3. อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจจะให้ข่าวที่ละเอียดกว่าข่าวโทรทัศน์
4. เป็นสมาชิกเคเบิลทีวีที่มีรายการข่าวเป็นภาษาอังกฤษหรือให้คุณเลือกดูในเวลาใดก็ได้

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่มีมักจะมาคู่กับเรื่องเพศและความรุนแรง คือ การเสนอภาพอบายมุขทั้งหลาย เช่น การพนัน เหล้าและบุหรี จะเห็นว่าในรายการโทรทัศน์มักจะมีฉากกินเลี้ยงสังสรรค์ หรือแม้แต่ในร้านอาหารหรือในบาร์มีการกินเหล้าสูบบุหรีกันเกร่อ ซึ่งอาจจะมีผู้โต้แย้งว่า นี่คือภาพในชีวิตจริงที่เป็นอยู่ เป็นเรื่องราวของคนจริงๆ แต่เราก็ควรยอมรับว่าภาพความจริงดังกล่าวเป็นปัญหาอันเรื้อรังของสังคมที่ยังแก้ไม่ตก จึงสมควรแล้วหรือที่เราจะให้เด็กได้เห็นภาพปัญหาของสังคม โดยการนำจุดอ่อนของสังคมขึ้นมาตอกย้ำให้เด็กรู้ก่อนจะถึงเวลาอันควร

(๒๒/๖๖)

โฆษณา คุณเหมือนเป็นหัวใจสำคัญของรายการโทรทัศน์และสถานีโทรทัศน์ นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่ทำให้โทรทัศน์เกิดเสียงดังอีกทีมากที่สุดด้วย ที่สำคัญก็คือ มีการโฆษณาสินค้ามากมายที่มุ่งโน้มน้าวเด็กให้ไปรบเร้าผู้ใหญ่อีกทีหนึ่ง ด้วยเหตุนี้พ่อแม่จึงต้องตระหนักถึงการควบคุมในจุดนี้ด้วย

เช่นกัน พ่อแม่ควรจะย้ำตรงจุดนี้ให้ลูกฟังบ่อยๆ เพื่อช่วยให้ลูกสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนคือรายการโฆษณา และสิ่งไหนคือรายการโทรทัศน์ ตัวอย่างเช่น นักร้องคน โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กทั้งขนม (ที่ไม่ค่อยจะมีคุณค่าทางอาหาร) ของเล่น เสื้อผ้าเด็ก สบู่ แป้ง สินค้าบางอย่างไม่จำเป็นที่เด็กจะต้องใช้เสียด้วยซ้ำไป ดังนั้นวิธีแก้ไขก็คือ ในการดูโทรทัศน์ พ่อแม่ควรจะมานั่งอยู่ใกล้ๆ ลูก เพื่อที่จะคอยชี้ชวนเมื่อมาถึงช่วงของโฆษณาว่า "ว่า รายการโฆษณามาอีกแล้วลูก อันนี้ไม่ใช่การ์ตูนที่เรากำลังดูอยู่สักหน่อย"

บทสนทนาดังกล่าวอาจปรับใช้ให้แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก เช่น ถ้าเป็นเด็กเล็กๆ คุณอาจจะบอกว่า "คูลี วัวเด่นระบำใหญ่เลย ตลกคินะลูก วัวพวกนี้ไม่ใช่วัวจริงๆ รอก วัวจริงมันเด่นระบำไม่ได้ อ้าว รายการโฆษณาจบพอดีเลย คราวนี้เรามาดูการ์ตูนกันต่อดีกว่า" หรือถ้าเป็นเด็กที่โตขึ้นมาสักหน่อย คุณอาจจะพูดในลักษณะ "ว่า รายการโฆษณามาอีกแล้ว สงสัยจะให้เราไปเสียเงินให้ใครสิน่า ลูกจำได้ไหม ตุ๊กตาแบบนี้ที่แม่เคยซื้อให้หนูแล้วหนูทำตกที่เดี๋ยวดแตกเลย ชื่อมันก็เปลืองเงินเปล่าๆ"

พ่อแม่สามารถควบคุมการดูโทรทัศน์ของลูกได้ โดยไม่ใช่วิธีที่บีบบังคับจนเกินไปนัก แต่จะเน้นหลักในการอธิบายให้เด็กสามารถแยกแยะรายการโทรทัศน์ที่ปรากฏอยู่ในจอ เป็นเรื่องของการแสดงเรื่องสมมติที่แตกต่างจากชีวิตจริง และรายการโฆษณาในโทรทัศน์ก็เป็นสื่อที่จะชักจูงเราให้ไปซื้อสินค้าหรือซื้อบริการเท่านั้น พ่อแม่ควรบอกลูกให้เข้าใจว่า สินค้าต่างๆ ที่เสนอขายนั้น บางอย่างก็ไม่ใช่สิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันจึงไม่ต้องซื้อ เพราะจะทำให้เสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากนั้นผู้โฆษณายังมีเทคนิคหลอกล่อว่าถ้าหากเราใช้สินค้านั้นๆ เราจะกลายเป็นคนโก้หรู

มีรสนิ่ม มีระดับ ซึ่งไม่เป็นความจริง เราจึงต้องป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณา

รายการโทรทัศน์ที่แอบแฝงการวางสินค้า

การเสนอให้เด็กแยกแยะรายการโทรทัศน์ออกจากรายการโฆษณา คุณอาจจะพบกับปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ มีรายการโทรทัศน์บางประเภทที่เหมือนกับรายการโฆษณามากๆ และก็มีรายการโฆษณาบางประเภทที่เหมือนกับรายการโทรทัศน์มากๆ เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์การ์ตูนหรือที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ประหลาดต่างๆ ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีผู้นำมาผลิตเป็นตุ๊กตา หุ่นยนต์ รถถัง ปืน ดังนั้นภาพยนตร์การ์ตูนที่มีตัวละครขวัญใจของเด็กๆ แสดงนำอยู่ จึงเหมือนกับเป็นการโฆษณาขายสินค้าเด็กเล่นไปโดยปริยาย และตามร้านขายของเด็กเล่นก็มักจะเต็มไปด้วยตุ๊กตาที่มาจากตัวการ์ตูนในโทรทัศน์

สำหรับรายการโฆษณาที่ดูเหมือนรายการโทรทัศน์นั้น ได้แก่ ประเภทที่นำตัวการ์ตูนหรือตัวละครในเรื่องสำหรับเด็กมาใช้โฆษณาสินค้า เช่น นำมนุษย์ต่างดาวมาขายของขบเคี้ยว หรือสัตว์ตัวน้อยน่ารักโฆษณาขายน้ำอัดลม โดยจะมีการผูกเรื่องในลักษณะการ์ตูนสั้นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ ซึ่งถ้าหากดูเผินๆ เหมือนไม่ใช่รายการโฆษณา ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แต่เดิมรายการโฆษณาหรือรายการโทรทัศน์ที่ผลิตออกมาในลักษณะคลุมเครือแบบนี้ ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ด้วยเห็นว่าเด็กมักจะหลงเชื่อการโฆษณามากกว่าผู้ใหญ่ แต่ในสมัยของประธานาธิบดีเรแกน นโยบายในการควบคุมรายการโทรทัศน์และรายการโฆษณาได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เนื่องมาจากผู้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ

สหพันธ์การสื่อสาร (Federal Communications Commission) เป็นบุคคลคนเดียวกับประธานบริษัทผลิตของเล่น ดังนั้นรายการโทรทัศน์และรายการโฆษณาจึงถูกผนวกกันอย่างเหมาะสม เพราะประธานสนับสนุนให้มีการโฆษณาสินค้า (โดยเฉพาะของตนเอง) อย่างใจจั่งในลักษณะของการแลกเปลี่ยนอย่างแบบล คือ

1. บริษัทที่ผลิตของเล่นจะร่วมมือกับบริษัทที่สร้างภาพยนตร์โทรทัศน์เพื่อจะผลิตรายการที่มีสินค้าชนิดนั้นเป็นตัวละคร เช่น คุกกี้ซ่า รุ่นต่างๆ
2. บริษัทที่ผลิตของเล่นจะนำรายการโทรทัศน์ที่ผลิตออกมาดังกล่าวมามอบให้กับทางสถานีโทรทัศน์โดยไม่คิดมูลค่า เพียงแต่ขอให้ได้โฆษณาสินค้าของตนในรายการต่างๆ ของช่องนั้น

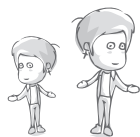
จะเห็นได้ว่าเป็นข้อตกลงระหว่างนักธุรกิจกับนักจัดรายการโทรทัศน์ที่อะลุ่มอล่วยและถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันในเรื่องผลประโยชน์ ผู้จัดรายการโทรทัศน์จะได้รับรายการหรือภาพยนตร์การ์ตูนมาออกอากาศฟรีๆ หนึ่งเรื่องจากบริษัทที่ผลิตของเล่น เพียงแต่ยอมให้บริษัทผลิตของเล่นเข้ามาโฆษณาสินค้าได้บ้างเป็นบางเวลา โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้ดูจะได้รับสารอะไร และถ้ามองให้คิดแล้วจะพบว่าผู้ที่ได้กำไรตลอดกาลก็คือบริษัทที่ผลิตของเล่น เพราะได้โฆษณาสินค้าทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนผู้ที่ขาดทุนตลอดกาล ได้แก่ คนดู หรือเด็กๆ ของเรานั้นเอง ที่ต้องนั่งดูในสิ่งที่นักธุรกิจป้อนให้ จนดูเหมือนกองทัพของเล่นเข้าไปยึดครองโทรทัศน์ไปเสียหมดแล้ว

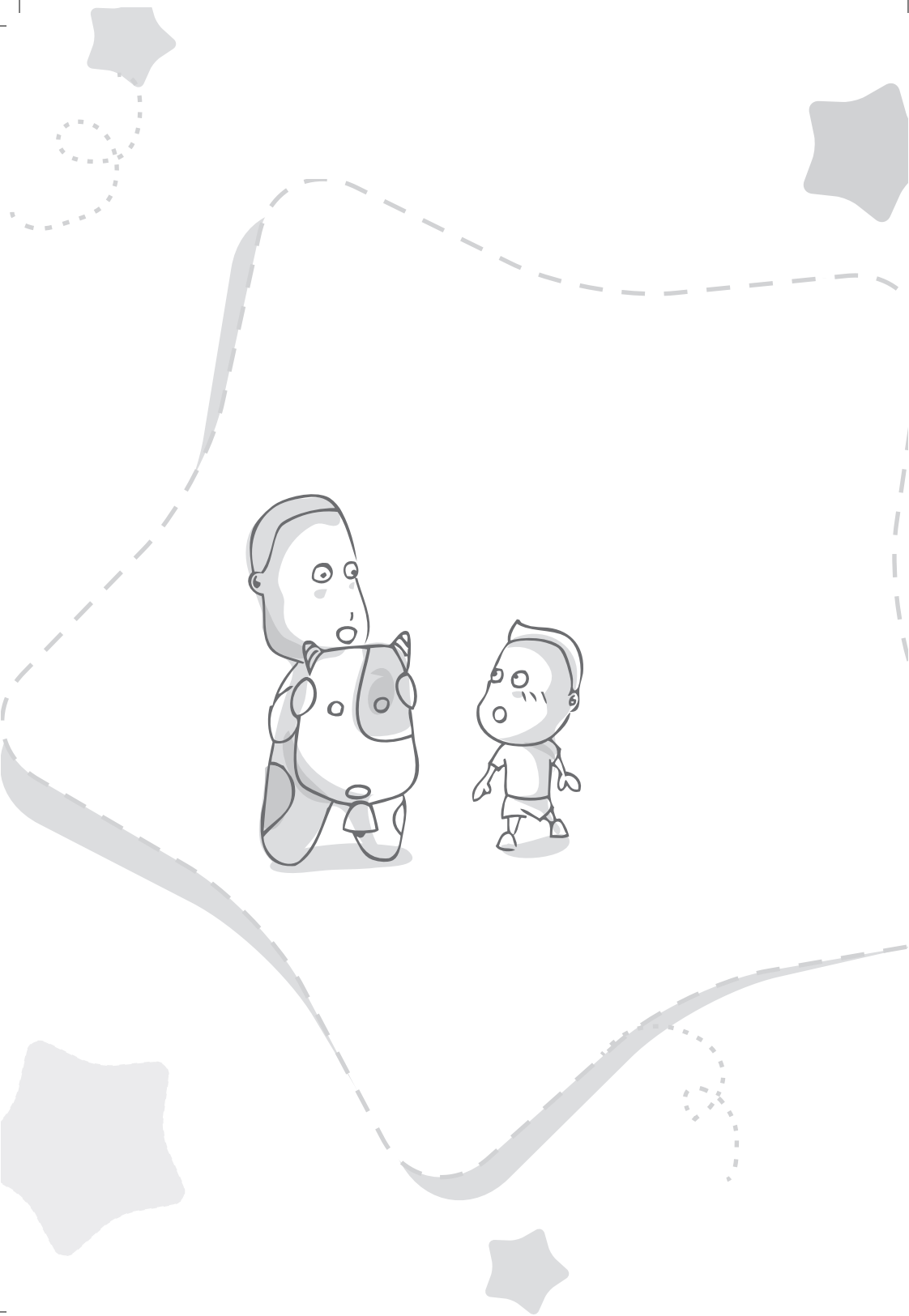
การจะผลิตรายการสร้างสรรค์ เป็นเรื่องที่ยากและละเอียดอ่อน ซึ่งล้วนแต่สวนทางกันกับการดำเนินธุรกิจที่ทำได้เงินเร็วเข้าไว้ก่อน ดังนั้นในสภาพที่เป็นอยู่ เราจึงมีแต่รายการสำหรับเด็กที่มีธุรกิจเข้า

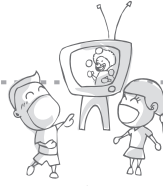

มาสนับสนุนมากมายแต่แทบจะไร้คุณค่า การที่จะห้ามลูกดูรายการเหล่านี้ก็แสนยาก ในเมื่อมีอยู่เกือบทุกช่องและลูกก็คงเผลอจนได้พ่อแม่จึงควรค่อยๆ บอกลูกถึงสิ่งที่แอบแฝงมากับรายการเหล่านั้นให้เขาได้รับรู้ว่ารายการนั้นๆ มีการโฆษณาสินค้าแอบซ่อนอยู่อย่างแนบเนียน ควรบอกลูกว่ารายการพวกนี้มุ่งแต่จะขายของเล่นแต่ทำไมกล้าทำอย่างเปิดเผย นอกจากนั้นพ่อแม่ควรจะได้ร่วมกันรณรงค์เพื่อต่อต้านรายการที่เป็นพิษภัยต่อเด็กอย่างเปิดเผยและมีจิตสำนึก โดยอาจร่วมมือกันจัดตั้งเป็นองค์กรหรือร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์หรือรณรงค์ในโรงเรียนของลูก เป็นต้น เพื่อให้คุณได้รู้สึกว่าคุณสามารถควบคุมสื่อโทรทัศน์ให้แก่ลูกได้อย่างแท้จริง

แต่สิ่งที่คุณต้องรีบทำก่อนอื่นนั่นคือ อย่าปล่อยให้ลูกนั่งดูโทรทัศน์เพียงคนเดียว พ่อแม่ควรจะนั่งอยู่ด้วยเพื่อคอยเสริมสร้างและชี้แนะพฤติกรรมในการดูโทรทัศน์ที่ปลอดภัยให้กับลูก ซึ่งในตอนแรกๆ คุณอาจจะรู้สึกว่ามันค่อนข้างยากและขลุกขลัก แต่พอสักระยะเวลาหนึ่งคุณจะรู้สึกคุ้นเคยและเข้าที่เข้าทางมากขึ้น และผลที่ได้รับสำหรับลูกของคุณนั้นคุ้มค่ากับความตั้งใจจริงๆ

บทที่ 4

รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับลูก

เมื่อ เราต้องเผชิญหน้ากับโทรทัศน์อย่างไม่มีทางเลือก สิ่งที่ดีตามมา คือ การเลือกรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็กซึ่งมีเนื้อหาไม่เป็นพิษเป็นภัย ให้ทั้งความบันเทิง กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ส่งเสริมจินตนาการ ช่วยให้เกิดพัฒนาสติปัญญาและการแสดงออกทางอารมณ์ มีการปรับให้เข้ากับระดับความกังวลและแรงจูงใจของเด็ก ครอบคลุมถึงปัญหาที่เด็กมีอยู่ และเสนอแนะวิธีแก้ปัญหานั้นด้วย

รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็กและไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่เด็ก ไม่จำเป็นต้องเป็นรายการที่จัดทำขึ้นมาสำหรับเด็กโดยเฉพาะเท่านั้น แต่อาจจะ เป็นรายการสำหรับผู้ชมทั่วไปที่มีเนื้อหาสาระและคุณค่าที่เป็นประโยชน์ ไม่นำเสนอภาพและเสียงที่รุนแรง ปบคั้นอารมณ์

รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทกระตุ้นความสนใจ และประเภทสงบकुแล้วสบายใจ

1. รายการที่กระตุ้นความสนใจ

เด็กบางคนอาจไม่สนใจเล่นของเล่นประเภทตุ๊กตา ลูกบอล หรือของเล่นอื่นๆ แต่ชอบคลุกคลีอยู่กับคน ใฝ่ดูพฤติกรรมต่างๆ ของคนรอบข้าง คอยกรจบบ้างค้วค้วควกตากลมใส ชอบคุความเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตรงหน้า ดังนั้นรายการโทรทัศน์ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กๆ จะเป็นประโยชน์และช่วยในพัฒนาการของเขาเป็นอย่างมาก เด็กบางคนแม้ว่าจะยังเดินไม่ได้ เมื่อเริ่มหัดนั่งเขาอาจจะชอบส่ายพุงขยับเขินให้เป็นจังหวะเมื่อได้ฟังเสียงเพลงที่ถูใจ เช่น ได้ยินเสียงเพลงจากมิวสิกวิดีโอ เพลงวัยรุ่นสมัยใหม่จากจอโทรทัศน์ หรือเมื่อเปิดดูรายการที่มีเด็กๆ ออกมาเต้นรำร้องเพลง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เด็กๆ เกิดความสนใจในเสียงดนตรีและหัดเดินไปตามประสาเด็ก นอกจากนี้รายการประเภทนี้แสดงให้เห็นใบหน้าอันยิ้มแย้มแจ่มใส เสียงหัวเราะความสนุกสนาน ความรื่นเริงดนตรีจังหวะสนุกๆ อันเป็นสิ่งที่เด็กๆ ควรสัมผัส

ปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้คุณและลูกได้ชมโทรทัศน์แบบเน้นคุณภาพ คือ

บรรยากาศแวดล้อม

ถ้าหากคุณคิดว่ารายการบางรายการสามารถกระตุ้นความสนใจของลูกได้ โดยไม่เคลือบแฝงพิษภัย และคุณอยากจะให้ลูกได้ดูรายการนั้น คุณก็ควรสร้างบรรยากาศในการดูโทรทัศน์ให้ลูก แทนที่จะขังเขาไว้ในคอกในเปล บนเตียง หรือในรถเข็น คุณควรปูพ้านุ่มๆ ลงบนพื้น ให้ลูกๆ ได้กลิ้งเกลือกหรือเตาะแตะอยู่บนพื้นท่ามกลางกองของเล่นอย่างอิสระ เพื่อที่เขาจะได้ไม่เฟ่งความสนใจไปที่บทบาทตัวละคร แต่อาจคุไปเล่นไปตามอารมณ์

ใบหน้ารีนเริงสนุกสนาน

เด็กๆ มักจะชอบเสียงหัวเราะและใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส รายการโทรทัศน์ประเภทที่มีใบหน้าสนุกสนานออกมาทักทายมากที่สุด เห็นจะได้แก่รายการเกมโชว์ต่างๆ รายการพวกนี้มักจะมีเชิญผู้ชมจากที่บ้านมาร่วมเล่นด้วย โดยมีข้อแม้เบื้องต้นว่า ผู้เข้ามาเล่นจะต้องทุ่มเทอารมณ์แสดงออกซึ่งสีหน้าคำคำให้ดูสนุกสนานด้วย เพื่อให้รายการมีรสชาติและชักนำให้คนอื่นๆ อยากเข้ามาเล่นบ้าง และที่สำคัญในรายการเหล่านี้ผู้แพ้จะหมดบทบาททันที ไม่มีการถ่ายทอดสีหน้าเศร้าสร้อย แต่จะเน้นที่เสียงหัวเราะ ใบหน้าสนุกสนานของผู้ชนะเกมแทน

อย่างไรก็ตาม รายการประเภทเกมโชว์นี้ก็มีข้อเสียคือ คนตรีประกอบมักจะเร้าใจและก่อให้เกิดความตึงเครียด หรือสร้างอารมณ์ให้วุ่นวายสับสนรวมทั้งเสียงโห่ร้องที่ดังเกินไปของผู้ชมในห้องส่ง สิ่งเหล่านี้มีผลเสียต่อการฟังของเด็ก คุณจึงควรหรีเสียงในช่วงนี้ให้ค่อยที่สุด เพื่อเด็กๆ จะได้ดูแต่ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม หัวเราะสนุกสนานก็พอแล้ว

รายการสาธิตการทำอาหารก็นับเป็นอีกรายการหนึ่งที่ผู้มาร่วมรายการมักจะมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเพื่อสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง เพราะคงไม่มีใครมาสาธิตวิธีทำอาหารให้ร่อยด้วยใบหน้าบูดบึ้งหรือเศร้าสร้อย นอกจากนั้นเสียงสับหมู เสียงหม้อกระทะดัง หรือเสียงฉู่ฉี่ขณะปรุงอาหารยังช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กอีกด้วย

เสียงประกอบรีนหู

เนื่องจากเด็กไม่รู้จักความหมายของคำพูดหรือบทสนทนาในโทรทัศน์ ดังนั้นเสียงที่ใช้ประกอบในรายการจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากและควรเป็นเสียงที่รีนหู ไพเราะ ไม่อึกทิกโฉบฉ่าง หรือเน้นความรุนแรงทางด้านอารมณ์ รายการประเภทนี้ได้แก่ รายการคนตรีและรายการวาไรตี้โชว์

ต่างๆ รวมทั้งรายการสาธิตการทำอาหาร พิธีกรในรายการดังกล่าวจะมี น้ำเสียงสดใส พูดจาเรียบริ้อย มีจังหวะจะโคนปราศจากอารมณ์อัน กราดเกรี้ยว ไม่มีการชู้ตะคอก บทสนทนาที่มีถ้อยคำน้ำเสียงนุ่มนวล คนตรีประกอบปี่หนู เป็นต้น

2. รายการที่ดูแล้วสบายใจ

รายการโทรทัศน์ที่คุณแล้วทำให้เราเกิดความสงบไม่วุ่นวายนั้น นับเป็น รายการที่มีคุณค่ามาก ในขณะที่เราจะต้องเผชิญกับภาวะสับสน หรือตกอยู่ใน "ชั่วโมงบ่าคั่ง" ซึ่งมักจะเป็นช่วงที่เรื่องวุ่นวายทั้งหลายแหล่ประดังประเด เข้ามาในเวลาเดียวกัน แต่คุณมีเวลาที่จะทำเพียงเรื่องเดียว เช่น คุณบังเอิญ อยู่บ้านคนเดียวขณะทำอาหารเย็น ลูกเล็กๆ ก็ร้องไห้จ้าขึ้นมา คุณย่า ผู้ซรากรักร้องขอน้ำดื่ม ในขณะที่กริ่งประตูหน้าบ้านดังขึ้นเป็นสัญญาณว่ามี คนมาหา เหตุการณ์หลายๆ อย่างเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันจนคุณแทบจะ คั่งตัวไม่ทัน ไม่รู้จะทำอะไรก่อน ดังนั้นถ้าหากคุณกำลังดูโทรทัศน์แล้วไปเจอ รายการประเภทคอนเสิร์ตร็อกแสบแก้วหู หรือเสียงทะเลาะกราดเกรี้ยว ของตัวแสดงในโทรทัศน์ด้วยแล้ว อารมณ์ของคุณหรือเด็กๆ ก็อาจหงุดหงิด จี้นมาโดยไม่รู้ตัว รายการดีๆ ที่พอจะช่วยกล่อมเกลาร่างกายนี้ได้ เช่น หนังสือการ์ตูนที่มีเพลงไพเราะสำหรับเด็กๆ หรือรายการสารคดี รายการ ทัศนศึกษาที่เน้นการถ่ายภาพธรรมชาติสวยงาม มีดนตรีประกอบไพเราะ เป็นต้น

ปัจจัยในการดูรายการประเภทนี้ให้ได้ผลดี คือ

บรรยากาศแวดล้อมที่ดี

ขณะที่ดูโทรทัศน์พ่อแม่ควรปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสเดินเตาะแตะ ผ่อนคลาย ขณะที่รายการโทรทัศน์ที่สงบๆ ก็จะช่วยสร้างบรรยากาศอันรื่นรมย์ให้แก่เด็กๆ ทำให้เขาเคลื่อนไหวช้าลง พักหน้าหงิกหงักหรือเคลิ้มหลับ พ่อแม่อาจช่วยลดผลกระทบต่อสายตาจากที่คล้ายคลึงกันคือผลด้านบวกที่เด็กจะได้รับแม้จะต่างกัน โดยลดความสว่างของเครื่องรับโทรทัศน์ให้อยู่ในระดับแสงที่นุ่มนวล สบายตา

ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส

ใบหน้าอันยิ้มแย้มแจ่มใสกับใบหน้าที่รื่นเริงสนุกสนานมีความคล้ายคลึงกันคือ ผลด้านบวกที่เด็กๆ จะได้รับ คือใบหน้ารื่นเริงจะเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะสนุกสนานที่จะกระตุ้นให้เด็กๆ คุณ และใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จะแสดงถึงสีหน้าอบอุ่น เป็นมิตร ให้กำลังใจ และสงบเยือกเย็น รายการที่จัดอยู่ในข่ายนี้ เช่น รายการสารคดีการทำอาหาร ซึ่งวิทยากรหรือพ่อครัวแม่ครัวมักจะมียิ้มแย้มแจ่มใสอารมณ์ดี รายการเหล่านี้นอกจากจะแสดงถึงใบหน้าสงบแจ่มใสแล้ว เสียงประกอบก็ยังไม่ดังอีกทีก็ครึกโครมมาก แต่ว่าผู้บรรยายจะเอ่ยด้วยน้ำเสียงเนิบๆ เพื่อสร้างบรรยากาศสบายๆ

เสียงประกอบสบายหู

เสียงประกอบของรายการที่จัดอยู่ในประเภทสงบเยือกเย็น จะมีโทนเสียงในลักษณะที่คล้ายคลึงกับเพลงกล่อมเด็กคือ เป็นคำพูดนุ่มนวล เช่น คำบรรยายของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หรือเสียงดนตรีประกอบเบาๆ

ซึ่งบางครั้งวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกของคุณดูโทรทัศน์ได้อย่างสบายๆ อาจทำได้โดยการเปิดรายการสารคดีเบาๆ ให้ลูกดู เช่น การนำเที่ยวชมธรรมชาติ แล้วฟังเสียงประกอบที่เป็นดนตรีสบายๆ แทน

รายการไหนที่เด็กไม่ควรดู

ละครโทรทัศน์รักโศกเศร้าเล่าน้ำตา

ละครประเภทนี้เนื้อหาหมองแสดกถึงแต่เรื่องอิจฉาริชยา โกรธแค้น อาฆาต สร้างอารมณ์ผิดหวัง เกรี้ยวกราด วิตกกังวล ซึ่งมักจะรุนแรงหรือเหลือเชื่อกว่าในชีวิตจริง เกือบทุกฉากที่ตัวละครในเรื่องเผชิญหน้าจะต้องมีการระเบิดคำพูดรุนแรงใส่กัน ลองคิดดูสิว่าลำพังเหตุการณ์ชีวิตประจำวันภายในบ้าน ก็อาจสร้างเหตุปวดหัวให้คุณได้ไม่เว้นแต่ละวัน แล้วคุณกับลูกยังต้องมานั่งดูเหตุการณ์จำลองที่สร้างขึ้นมาเพื่อเสนอสงครามอารมณ์ที่เวอร์ซุคไปอีกหรือ

ภาพยนตร์ซุกเป็นคอนๆ

ภาพยนตร์ที่สร้างเป็นคอนๆ เช่นนี้ มักจะเป็นภาพยนตร์ของต่างประเทศ โดยเฉพาะเป็นเรื่องเกี่ยวกับนักสืบ สิ่งมีมือปราบ สิ่งสงคราม หรือพิศวาสฆาตกรรมทั้งหลาย ที่เน้นฉากการไล่ล่า การสู้รบคุเดือครรระเบิด บ้านระเบิด คนถูกยิงเลือดออกแดงฉาน หรือภาพสยดสยองเหล่านี้ล้วนเป็นความรุนแรงทางภาพที่ได้เผยแพร่ออกมาทางรายการโทรทัศน์ ผลกระทบของรายการประเภทนี้มีต่อเด็กตั้งแต่วัยที่หัดคลานแล้วเป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม สีหน้าบิดเบี้ยวแสดงความโกรธเกรี้ยวของตัวแสดง ใบหน้าที่บูดบึ้ง ไม่น่าดู หรือแสดงการข่มขู่ ปฏิบัติการที่เด็ดๆ มีต่อภาพเหล่านี้ก็คือ เขาจะเริ่มใจเสียและร้องไห้ อาจทำให้เด็กเกิดจินตนาการที่

น่ากลัว จากการวิจัยพบว่าเด็กๆ จะชอบดูใบหน้าที่ยิ้มแย้มแสดงความใจดี
ของผู้ใหญ่มากกว่า

ภาพยนตร์ตื่นเต้นระทึกใจ ต่อสู้รุนแรงเร้าใจ

ภาพยนตร์ประเภทนี้มักจะมาจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน คล้ายๆ
กับภาพยนตร์ชุดที่ฉายเป็นตอนๆ แตกต่างกันไปเพียงแต่ว่าภาพยนตร์ประเภท
ตื่นเต้นระทึกใจเน้นความโหด สยดสยอง รุนแรงมากกว่า เช่น การไล่ฆ่ากัน
ให้เห็นชัดๆ ใช้มีดหั่นเป็นชิ้นๆ ปาดคอ ยิงค้ำยอาวุธสงครามจนหัวกระจุย
ซึ่งก็เป็นความรุนแรงที่เกินจริง โดยทั่วไปแล้วเราไม่มีโอกาสได้พบเหตุการณ์
แบบนี้สักเท่าใด แม้แต่ผู้ใหญ่ตัวเองก็ยังคงคิดว่ามันสยดสยองอย่างที่ไม่เคยพบ
เห็นมาก่อน แล้วถ้าเด็กๆ คุณมันจะฝังอยู่ในจิตสำนึกเขามากเพียงใด
จินตนาการของเด็กจะออกมาในรูปใด แน่แน่นอนว่ามันคงจะสะสมความนิยม
ชมชอบความรุนแรงให้เด็กโดยไม่รู้ตัว เขาอาจจะเห็นเรื่องระเบิดเป็นเรื่อง
ขบขัน เห็นคนถูกยิงเป็นเรื่องปกติธรรมดา หรือเห็นปืน ระเบิด มีค
เหมือนของเล่นชิ้นหนึ่งที่ทำทนายให้เขาได้ทดลองเล่นคู่สักครั้ง

ภาพยนตร์ที่มีการถ่ายภาพพระยะใกล้

ใบหน้าตัวแสดงในโทรทัศน์ก็มีผลกระทบกับเด็กเช่นเดียวกันดังที่ได้
กล่าวมาแล้วว่า พฤติกรรมของเด็กเล็กมักจะชอบดูใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
แต่หลายครั้งรายการโทรทัศน์ที่ผู้ใหญ่ดู จะเต็มไปด้วยใบหน้าที่โกรธเกรี้ยว
ถ่มมึงทิ้ง หรือแวตาคอันน่าหวาดกลัวเสียขวัญ ตาเหลือกค้าง ใบหน้าเลอะๆ
ของผี หรือใบหน้าของยักษ์ ปีศาจ สัตว์ประหลาดในละครจักรๆ วงศ์ๆ
หรือใบหน้าคนตายในหนังฆาตกรรม ใบหน้าเหล่านั้นจะแสดงออกซึ่งอารมณ์
ที่ไม่เป็นปกติ มีแต่ความน่าเกลียด น่ากลัว โดยการถ่ายทำมักจะเน้นภาพ
เข้าไประยะใกล้ๆ เพื่อให้เห็นชัดเจนเต็มที่ ภาพเหล่านี้อาจจะทำให้เด็ก

กลายเป็นคนหวาดกลัวโดยไม่มีเหตุผล หรือว่าเกิดความชินชาต่อความเจ็บปวด ขาดการเรียนรู้เรื่องการเกื้อกูลระหว่างเพื่อนมนุษย์และความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ

รายการที่มีเสียงประกอบคังรุนแรง

ในบางครั้งภาพยังเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ เพียงแต่คุณอุ้มลูกให้หันหน้าไปเสียจากจอโทรทัศน์ ส่วนเรื่องของเสียงประกอบเป็นเรื่องสำคัญ รายการบางรายการอาจไม่มีภาพที่เป็นพิษภัย แต่อาจมีเสียงที่เป็นพิษ เช่น เสียงกริ่งหรือกระดิ่งที่ดังนานๆ เสียงร้องอันโหยหวนของปีศาจ เสียงไซเรนรถพยาบาลหรือรถตำรวจ เสียงที่ดังหวีดหวิวแหลมสูง เสียงจุกกรรโชกเหล่านี้อาจจะทำให้เด็กกลัว และมีความรู้สึกที่ไม่ดี เกิดอารมณ์วุ่นวายสับสนได้ ซึ่งรวมไปถึงเสียงดนตรีประกอบภาพยนตร์ประเภทหนังแอ็กชั่น มักจะเป็นเสียงที่เราอารมณ์ก่อให้เกิดความตึงเครียด บั่นป่วนในใจ แต่ถ้าคุณจะไม่ให้ลูกได้ยินเสียง นั่นก็หมายความว่า คุณต้องงดดูรายการนั้นด้วย

บทที่ 5

วิธีตรวจสอบสื่อ และวัยรุ่นกับโทรทัศน์

แม่น้ำสายหนึ่งอาจจะให้ความรู้สึกแก่มนุษย์ได้แตกต่างกันสำหรับ
เด็กๆ เขาอาจเห็นสายน้ำเป็นอาณาจักรอันกว้างใหญ่ไพศาล ต้นไม้ที่ห้อย
ย้อยคือสะพานทอดข้าม ก้อนหินแต่ละก้อนก็คือป้อมปราการ หรือปราสาท
คันทราย ก้อนกรวดคือเพชรพลอยแวววาว ซอกมุมโค้งค้งคือที่มั่นของเหล่า
โจรสลัด เด็กๆ ต่างมีจินตนาการกับแม่น้ำของเขา

ขณะที่ผู้ใหญ่บางคนอาจมองแม่น้ำ แล้วมีความคิดแค่เพียงว่าต้อง
สร้างสะพาน สร้างเขื่อน ขุดคลองเท่านั้น หรืออาจจะมองเห็นว่าแม่น้ำนั้น
เป็นอุปสรรคที่ขัดขวางในการไปสู่จุดหมายปลายทาง บางคนอาจจะมอง
เห็นว่าแม่น้ำเป็นทรัพย์สินที่ต้องคักตวง นำน้ำไปทำประโยชน์เพื่อการค้าขาย
หรืออาจใช้ประโยชน์จากแม่น้ำในรูปแบบต่างๆ เช่น เปิดเดินเรือสำราญ
เล่นสกี แพอาหาร และก็มีผู้ใหญ่บางคนอีกเช่นกันที่มองสายน้ำเป็นคัง

ปรัชญาที่หมายถึงความสันโดษ ความสงบ สันติ ในท่ามกลางกระแสน้ำที่
หลังไหลทั้งในขณะที่ตกปลา ล่องเรือ จับปลา หรือนั่งฝัน

โทรทัศน์เปรียบได้กับสายน้ำทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ไหลเชี่ยว เรือที่ล่อง
ลอยเปรียบได้กับรายการต่างๆ ที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นเสมือนกับต้นหน
คอยบอกทิศทาง และคำนำนการเดินเรือทุกคั้งน้ำ ข่าวโทรทัศน์และละคร
ล้วนแต่นำภาพแห่งอนาคตเลื่อนไหลมาให้ดู มีทั้งมายาแห่งอบายมุขมา
หลอกล่อในลักษณะของการเล่นเกมโชว์ แสดงถึงการพนันขั้นค่อต่างๆ

วัยรุ่นกับโทรทัศน์

ความคิดอ่านของวัยรุ่นนั้น ถึงแม้จะยังมีความเป็นเด็ก แต่ก็ค่อนข้าง
จะแตกต่างไปจากวัยเด็กมาก คือเมื่อเด็กๆ ดูโทรทัศน์พวกเขาจะแยกแยะ
ไม่ออกระหว่างโลกแห่งการสมมติกับโลกแห่งความเป็นจริง แต่วัยรุ่นจะรู้ที่
ว่ารายการโทรทัศน์ก็เป็นเพียงแค่สิ่งสมมติขึ้นมาเท่านั้น ละครก็คือนิยาย
เรื่องหนึ่ง รายการโฆษณาก็คือรายการขายสินค้า อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่
ขัดแย้งอยู่ในความคิดของเด็กวัยรุ่นก็คือ พวกเขายังคงมีความฝันอย่าง
ลมๆ แล้งๆ ว่าโทรทัศน์นั้นบางครั้งก็เสนอโลกแห่งความเป็นจริงให้แก่
พวกเขา เด็กวัยรุ่นจึงมองว่าโทรทัศน์เป็นกระแสรายทางอิเล็กทรอนิกส์ที่
นำเขาไปสู่โลกแห่งการผจญภัย ด้วยสีสันเสียงและภาพที่มีสีสัน ทำให้เขาใฝ่ฝัน
ถึงวันพรุ่งนี้ และช่วยคลายความน่าเบื่อในแต่ละวันให้หมดไป

สำหรับเด็กเล็กๆ นั้น เราทราบว่าความรู้สึกในการแยกแยะของ
พวกเขาจะยังไม่สมบูรณ์นักในเรื่องของความจริงและการสมมติ ดังนั้นผู้ใหญ่
จึงต้องให้ความสนใจและคอยปกป้องเขาเป็นพิเศษ ส่วนพัฒนาการของ
เด็กที่มีอายุ 11 ขวบขึ้นไปนั้น จัดเขาเข้าไว้ในกลุ่มเดียวกับผู้ใหญ่ที่มีการ

กระทำและพฤติกรรมที่พัฒนาและเป็นรูปเป็นร่างมั่นคงขึ้น แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเขาจะมีวุฒิภาวะเท่าผู้ใหญ่อายุ 30 ค่ายเหตุนี้จึงยังไม่ควรปล่อยปละละเลยให้เขาต้องออกไปเผชิญโลกตามลำพัง

แม้ว่าพัฒนาการการเติบโตของพวกเขา ทั้งในด้านความรู้สึกรู้สึกและการกระทำจะสมบูรณ์ก่อนไปทางผู้ใหญ่ แต่สิ่งสำคัญที่เรียกกันว่าประสบการณ์ของเขานั้นยังน้อยมาก เหมือนกับคุณมีอุปกรณ์ซ่อมรถอยู่ในมือเพียบพร้อม แต่ก็ซ่อมไม่เป็น เพราะไม่มีผู้สอนและขาดความชำนาญ

โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเลียนแบบ ส่งผลต่อความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และรูปแบบต่างๆ ในการดำเนินชีวิต พ่อแม่จึงต้องคอยช่วยเหลือลูกตรงจุดนี้ นั่นก็คือ ควรจัดการให้ลูกได้รับประสบการณ์ในแต่ละขั้นตอนของชีวิตเพื่อให้เหมาะสมกับวัย ซึ่งหมายความว่า ให้ลูกได้แยกแยะออกกระหว่างประสบการณ์ในชีวิตจริงกับประสบการณ์ที่ได้จากจอโทรทัศน์ โดยนำกฎทองในการดูโทรทัศน์มาใช้ คือ ความแตกต่างระหว่างตัวละครกับคนจริง และความแตกต่างระหว่างความจริงกับโลกสมมติ

สำหรับลูกผู้ที่เติบโตขึ้นมาเป็นวัยรุ่น เราก็ควรจะพุ่งความสนใจไปยังสถานการณ์ พฤติกรรม และแรงจูงใจของผู้คนที่โทรทัศน์นำเสนอ จริงอยู่ถึงแม้ลูกๆ และพ่อแม่เองจะรู้ว่าสิ่งที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ส่วนมากจะเป็นเรื่องสมมติ แต่ก็ต้องยอมรับว่าในเรื่องสมมตินั้นก็มีเรื่องจริงอิงอยู่ด้วยเช่นกัน สิ่งที่พ่อแม่ควรตระหนักก็คือ ควรจะมีการคัดสรรพฤติกรรมและความเหมาะสมของตัวละครในโทรทัศน์ โดยมีมาตรฐานในการคัดสรรที่สามารถนำมาปรับใช้กับพฤติกรรมของเราได้

วิธีตรวจสอบสื่อ

วิธีการที่เราสามารถนำมาใช้นั้นอาจเรียกว่าเป็น การตรวจสอบสื่อ (media probe) คือ วิธีการที่สนับสนุนให้มีการรวมตัวกันภายในครอบครัว เพื่อนั่งคุยกันไปตามประสาพ่อแม่ลูก สนทนากันถึงเรื่องค่านิยมต่างๆ ที่แฝงอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครในโทรทัศน์ หัวใจสำคัญของการตรวจสอบสื่อนี้ อยู่ที่ลักษณะการรวมตัวและนั่งคุยกันตามประสาพ่อแม่ลูก ซึ่งครอบครัวบางครอบครัวก็อาจจะขาดในลักษณะนี้ไปโดยไม่เคยตระหนักถึง เช่น อาจจะไม่มีความให้กัน หรือเกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่ลูก ความสนใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน จนกระทั่งเกิดสภาวะครอบครัวที่ไปคนละทิศคนละทาง หรือถึงขั้นเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวขึ้น

วิธีการตรวจสอบสื่อจะทำให้ครอบครัวมีเวลาให้กันมากขึ้น เพราะต่างมีจุดสนใจและประสบการณ์ร่วมกันคือรายการโทรทัศน์ นอกจากนั้น การตรวจสอบสื่อยังเป็นหัวข้อสนทนาที่มุ่งจะวิพากษ์วิจารณ์ตัวละครในจอโทรทัศน์เป็นหลัก ดังนั้นจึงช่วยลดความขัดแย้งในการพูดคุยได้เป็นอย่างมาก

การตรวจสอบสื่อสามารถทำได้ดังนี้

สมมติฐานการตรวจสอบสื่อ

ข้อ 1 รายการโทรทัศน์ทั้งหลายล้วนเป็นเรื่องของการแสดงเร้าใจทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นละครชุด ภาพยนตร์ ข่าว รายการสารคดี การ์ตูน รายการกีฬา หรือแม้แต่รายการโฆษณา ข่าวสารที่ส่งผ่านมาจากรายการโทรทัศน์เหล่านี้ มักจะอยู่ในลักษณะของการแสดงที่ตื้นตันเร้าใจ นับตั้งแต่การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง จุดขัดแย้งสูงสุด และการคลี่คลายปัญหา

ข้อ 2 รายการโทรทัศน์ทั้งหลายทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของคน
ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน

ถ้าหากสังเกตดูจะพบว่ารายการโทรทัศน์แต่ละประเภท เช่น ภาพยนตร์ฝรั่ง ละครชุดหลังข่าว รายการมาตามัค ข้าวเค็ด 7 สี หรือแม้แต่โฆษณาขายพิซซ่า แฮมเบอร์เกอร์ ล้วนแต่แสดงถึงภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างสถาบัน รวมทั้งแสดงถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์นั้นๆ ว่าจะเป็นอย่างไรมาก่อน เช่น อาจจะเป็นระหว่างคนกับคน คนกับสถาบัน หรือสถาบันกับสถาบัน ซึ่งการตรวจสอบสื่อจะทำให้เราแยกความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อเราในฐานะผู้ดูได้

ข้อ 3 ในฐานะผู้ดู เราสามารถระบุได้ว่าพฤติกรรมที่ตัวละครต่างๆ แสดงออกมานั้นมีแรงจูงใจมาจากสิ่งใด

เพราะรายการโทรทัศน์เป็นรายการที่สื่อความหมาย ดังนั้นเราจึงสามารถวิเคราะห์ความหมายของพฤติกรรมที่สื่อออกมาได้ เช่น ม.ร.ว. เห็นฟ้า ในเรื่องผยอง ทางสมบัติของตนคืนมาจากป่า เพราะต้องการให้ผู้ที่เคยถูกเหยียบย่ำตนว่าต่ำต้อยได้ รู้รสชาติของการถูกเหยียดหยามบ้าง หรือผู้สื่อข่าวถามคำถามในลักษณะเสียดสีกับนักการเมืองคอร์รัปชันคนหนึ่ง เพื่อให้ผู้รู้รู้สึกสะใจและเห็นทัศนคติอันเห็นแก่ตัวของนักการเมืองผู้นั้น วัยรุ่นสวมใส่กางเกงยีนส์ลีวายส์ 501 เพราะต้องการให้ตนเองนั้นเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนๆ วัยรุ่นด้วยกัน อย่างไรก็ตาม พ่อแม่กับลูกอาจจะมองเห็นแรงจูงใจในพฤติกรรมนี้แตกต่างกันไปก็ได้

ข้อ 4 แรงจูงใจที่เราตัดสินใจให้แก่พฤติกรรมในจอโทรทัศน์นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของค่านิยม

สิ่งนี้จะทำให้เราทราบว่าพฤติกรรมของตัวละครและแรงจูงใจที่ทำให้

เกิดพฤติกรรมนั้นๆ ขึ้นจะมีรากฐานมาจากความเชื่อของตัวละครนั้นๆ เช่น ม.ร.ว. เห็นฟ้าต้องการให้ญาติผู้สูงศักดิ์ของตนได้รับการดูแลเหยียดหยาม เพราะเห็นว่าความเป็นผู้ดีไม่ใช่วัดกันที่ชาติกำเนิดเท่านั้น ผู้สื่อข่าวต้องการให้ผู้ดูสะใจและแลเห็นทัศนคติอันเห็นแก่ตัวของนักการเมืองที่คอร์รัปชัน เพราะมีความเชื่อว่าคนเลวไม่สมควรจะได้เข้ามาบริหารในทางการเมือง และประชาชนควรต่อต้านนักการเมืองพวกนี้ เด็กวัยรุ่นในสี่ลิวายส์ 501 เพื่อให้เพื่อนยอมรับ เพราะการมีเพื่อนและการเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนจะทำให้เขามีความรู้สึกต่อตนเองดีขึ้น

การทำการตรวจสอบสื่อ มักเริ่มด้วยวิธีการง่ายๆ ในลักษณะของ เกมที่เหมาะสมกับเด็กวัยรุ่นอายุ 12 ปีขึ้นไป ให้เขาได้มีโอกาสดูโทรทัศน์ อย่างพิถีพิถัน ไม่ใช่ดูแล้วก็ผ่านไปเมื่อรายการจบลง

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์

เริ่มต้นจากนำกระดาษเปล่ามา 1 แผ่น พับเป็น 4 ส่วน แต่ละส่วน จะมีหัวข้อดังนี้

1. อะไรคืออะไร ในส่วนนี้เราจะช่วยกันเขียนรายละเอียดพื้นฐานของ ตัวละคร และสถานการณ์ในเรื่องนั้นๆ เช่น จากละครเรื่องสามหนุ่มสามมุม ตัวละครมีเอกพล-พนักงานธนาคาร เป็นพี่ชาย ทศพล-ทำงานด้านออกแบบ ตกแต่ง เป็นพี่ชายรอง พีรพล-นักศึกษา เป็นน้องชายคนเล็ก เอกพล ทศพล และพีรพล อยู่ในห้องชุดของคอนโดมิเนียมแห่งหนึ่ง เป็นต้น

2. อะไรเกิดขึ้น ในส่วนนี้เราจะเขียนถึงเรื่องราวที่ละครแสดง เช่น ละครเปิดฉากออกมาให้เอกพลปลอมโยนน้องชายทั้งสองถึงเรื่องที่จะต้อง ย้ายบ้านมาอยู่คอนโด เอกพลมีท่าทางกระตือรือร้น แต่ทศพลและพีรพล

มีสีหน้าเบื่อหน่าย หลังจากนั้นทุกคนออกไปทำงานและเรียนหนังสือ นายของเทศบาลกล่าวชื่นชมที่เทศบาลมาทำงานเร็วขึ้น ซึ่งเป็นเพราะย้ายเข้ามาอยู่คอนโดในเมือง ทำให้เทศบาลมีสีหน้าเบิกบานขึ้น ส่วนพีรพลได้พบกับเพื่อนบ้านซึ่งเป็นเด็กสาวหน้าตาน่ารัก พีรพลจึงมีอาการรื่นเริงขึ้น ฝ่ายเอกพลเริ่มหงุดหงิดกับการขึ้นลงโดยอาศัยลิฟต์ เพราะต้องเบียดเสียดกับคนและเสียเวลารอนานมาก เขามีท่าทางเบื่อหน่าย เขามองคุระเบียงโล่งๆ ที่ไร้ต้นไม้ พลังคิดถึงพื้นดินในสนามหน้าบ้านที่เคยปลูกต้นไม้ไว้คงาม และรู้สึกเป็นห่วงความรู้สึกของน้องๆ ที่ต้องย้ายมาอยู่คอนโด

3. จุดสูงสุดของเรื่อง ในกระดาษส่วนนี้เราจะเขียนถึงการพัฒนาของเรื่องราวที่ดำเนินจนใกล้จบ เอกพลมีท่าทีเศร้าซึมจนน้องๆ สังเกตเห็น อารมณ์เขาเริ่มหงุดหงิดและมักบ่นถึงข้อเสียของการย้ายมาอยู่คอนโด เทศพลและพีรพลแอบปรึกษากันถึงอาการของพี่ชายและคิดหาทางแก้ปัญห

4. ในที่สุดเป็นอย่างไร ในส่วนนี้จะเป็นตอนคลี่คลายของเรื่อง พีรพลโทรศัพท์ให้เอกพลไปพบคนที่สระว่ายน้ำซึ่งอยู่บนคาคฟ้าของคอนโด เอกพลจึงรีบขึ้นไปและมองเห็นคาคฟ้าที่จัดแต่งไว้เป็นสวนพร้อมสระว่ายน้ำที่สวยงาม และมีทัศนียภาพที่มองไปได้ไกลสุดขอบฟ้า เอกพลมีอาการดีใจขึ้น แต่ก็ประหลาดใจที่ไม่ได้พบกับพีรพล เขาจึงเดินกลับมายังห้องพัก เมื่อเปิดประตูก็พบว่าภายในห้องพักมีกระถางต้นไม้ตกแต่งไว้จนเขียวชอุ่มซึ่งน้องชาย 2 คนของเขาแอบจัดให้นั่นเอง

บทที่ 2

เมื่อเราได้ทราบความเป็นมาของเนื้อเรื่องแล้ว เราสามารถนำสมมติฐานอีก 3 ข้อมาใช้ได้ คือ ในส่วนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ แรงจูงใจต่อ

พฤติกรรม และค่านิยม โดยการตั้งคำถาม 4 ข้อดังต่อไปนี้

คำถามที่ 1 คุณอยากเป็นเพื่อนกับตัวละครตัวไหนมากที่สุด หรือต้องการใช้เวลาด้วยมากที่สุด

คำถามที่ 2 การกระทำอันไหนของตัวละครที่จะทำให้คุณคิดว่าเขาเป็นเพื่อนที่ดีของคุณได้

การตอบคำถาม 2 ข้อนี้จะทำให้พ่อแม่ลูกได้ทราบถึงความรู้สึกและความเห็นของแต่ละคนที่มีต่อค่านิยม ซึ่งจะผูกพันความเป็นครอบครัวเข้าไว้ด้วยกัน และมีโอกาสทำการวิเคราะห์ว่าเราจะสามารถปฏิบัติตามค่านิยมนั้นๆ ได้อย่างไร คุณอยากจะมีเพื่อนๆ อย่างทศพลและพีรพลที่มีความเข้าใจและเห็นใจคนอื่นหรือไม่ หรืออยากจะมีพี่ชายแบบเอกพลที่คอยเป็นห่วงน้องๆ เขาควรจะตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการไปซื้อบ้าน หรือปรับตัวกับการอยู่ในคอนโด แล้วสร้างความสุขขึ้นจากสภาพจริงที่เป็นอยู่

คำถามที่ 3 ตัวละครไหนที่คุณไม่อยากเป็นเพื่อน ไม่อยากเสียเวลาด้วยเป็นที่สุด

คำถามที่ 4 พฤติกรรมใดของเขาที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนี้ การตอบคำถามในสองข้อหลังนี้ จะทำให้เราสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมและทัศนคติที่ไม่ดี หรือไม่เป็นที่ยอมรับภายในครอบครัว

ในการตอบคำถามทั้งสี่ข้อนี้ ควรจะรวมถึงคำถามที่ขึ้นต้นว่าทำไมได้เสมอๆ เช่น ทำไมเอกพลจึงกลายเป็นคนหงุดหงิดขี้บ่น ทำไมพีรพลจึงเปลี่ยนใจและชื่นชอบการอยู่คอนโด ทำไมทศพลจึงได้หาวิธีแก้ปัญหาพร้อมกับพีรพล คำถามต่างๆ เหล่านี้จะให้คำตอบที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและค่านิยมที่แฝงในพฤติกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กวัยรุ่นควรจะเข้าใจ

การมานั่งคุยกันเช่นนี้แน่นอนว่าอาจจะเกิดการถกเถียงไม่เห็นพ้องต้องกัน ขึ้นในระหว่างพ่อแม่ลูก เพราะอาจจะมองเห็นแรงจูงใจหรือค่านิยมของ ตัวละครแตกต่างกัน แต่การถกเถียงนี้ก็มีข้อดีในแง่ที่จะเปิดโอกาสให้ ครอบครัวได้แสดงความรู้สึกแท้ๆ ของตนออกมา ว่าอยากให้ผู้อื่นมี พฤติกรรมเป็นอย่างไร ทำไมเราจึงคิดแบบนั้น และอาจทำให้ลูกๆ กล้าคิด กล้าถามในเรื่องบางเรื่องมากขึ้น

ประเด็นสำคัญที่พึงกระทำนั้นคือ คุณจะต้องกระตุ้นให้ลูกๆ รู้สึก สนใจในการตรวจสอบสื่อ โดยเริ่มต้นจากรายการที่เขาสนใจ ซึ่งไม่จำเป็นว่า จะต้องเป็นเฉพาะรายการที่มีตัวละครเท่านั้น แต่อาจจะเป็นรายการประเภท สนทนาพาที สัมภาษณ์ รายการโฆษณาสินค้า หรือรายการวาไรตี้ต่างๆ ก็ได้ ซึ่งมักจะนำเสนอในลักษณะของการแสดงที่เร้าใจ และมีความขัดแย้ง ทางพฤติกรรมเกิดขึ้น

ถ้าคุณแนะนำการตรวจสอบสื่อกับลูกว่าเป็นการเล่นเกมชนิดหนึ่ง บางที่เขาอาจจะสนใจ และได้รับประโยชน์จากการเล่นดังกล่าวไปโดยไม่รู้ ตัวก็ได้

วัยรุ่นกับเรื่องเพศและความรุนแรง

เมื่อลูกย่างเข้าสู่วัยรุ่นพ่อแม่อาจจะวิตกกังวลว่าลูกจะได้พบกับภาพที่ แสดงเรื่องราวทางเพศ หรือความรุนแรงในจอโทรทัศน์มากเกินไป ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจว่าธรรมชาติของรายการโทรทัศน์นั้น จุดมุ่งหมายหลัก จะอยู่ที่การขายโฆษณา ส่วนรายการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นละคร เกมโชว์ หรือภาพยนตร์ ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบที่จะดึงดูดให้ผู้ชมมาดูรายการ โฆษณาทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ผลิตรายการจึงต้องสร้างรายการที่จะดึงดูดคนให้มาก

ที่สุด ซึ่งก็คงหนีไม่พ้นเรื่องเพศ ความรุนแรง และเรื่องคลกขบขัน ดังนั้น
รายการโทรทัศน์ของเราจึงเต็มไปด้วยเรื่องดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
และบทโทรทัศน์ที่เน้นในเรื่องเพศ ความรุนแรง และเรื่องตลกก็เขียนได้ง่าย
ในเวลาอันเร่งด่วนแต่ละวัน แต่ละเดือน และแต่ละปีจะมีรายการโทรทัศน์
ผลิออกมานับเป็นสิบเป็นร้อยเป็นพันรายการ จึงต้องเอาเรื่องง่ายๆ และ
รวดเร็วเข้าว่าไว้ก่อน มีหน้าซ้ำเรื่องง่ายๆ เร็วๆ แบบนี้ กลับดึงดูดคนดูได้มาก
ดึงดูดโฆษณาได้มาก ทำให้ได้ผลกำไรมาก มีใครบ้างเล่าจะไม่ชอบ

แล้วพ่อแม่ควรจะทำอย่างไร

1. คุณต้องควบคุมการดูโทรทัศน์ของคุณ แม้ว่าลูกจะเติบโตจนเข้าสู่
วัยรุ่นแล้วก็ตาม การควบคุมก็ยังคงควรที่จะต้องมีอยู่ อย่าลืมนิวัยรุ่นยังไม่ใช่ว่า
ผู้ใหญ่ แต่เป็นเพียงเด็กที่เริ่มจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่จึงยังอ่อนประสบการณ์
แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีความเป็นเด็กมากกว่าความเป็นผู้ใหญ่ การปฏิบัติเหมือน
กับว่าเขาเป็นผู้ใหญ่ไม่ได้ทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาได้ ดังนั้นรายการ
โทรทัศน์ใดที่แสดงภาพรุนแรงและพฤติกรรมทางเพศออกมาอย่างจะแจ้งก็
ควรจะมีการจำกัดเสียบ้าง แต่มีใช้การสั่งห้ามแบบ

"ปิดโทรทัศน์เดี๋ยวนี้ แม่บอกแล้วว่าไม่ให้ดูงั้นละ"

แต่ควรเป็นประโยคประเภท

"มาเถอะลูก อย่าดูรายการนี้เลย"

"แต่ผมอยากดูนี่ครับ"

"มันไม่สนุกหรอก ถ้าสนุกแม่จะไม่ห้ามเลย"

"แต่เพื่อนๆ ผมเขาดูกันทั้งนั้นเลย"

"แม่อยากให้รายการนี้ปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่านี้สักหน่อย ลูกจะได้ดูให้สนุก"

"ผมก็เหมือนกัน"

"แล้วลูกมีเหตุผลอื่นอีกหรือเปล่า ถึงได้อยากดูรายการนี้"

"ไม่มีครับ"

"ถ้าฉันก็ปิดโทรทัศน์สักประเดี๋ยว มาเร็ว มาเล่นเกมกันดีกว่า"

2. จัดตารางดูรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับลูก อย่าปล่อยให้ลูกดูโทรทัศน์อย่างพร่ำเพรื่อ หรือว่าจะเปิดดูโทรทัศน์เมื่อใดก็ได้ตามใจต้องการ โดยธรรมชาติเด็กวัยรุ่นมักไม่ค่อยชอบดูโทรทัศน์อยู่แล้ว เพราะมีกิจกรรมอื่นที่ต้องทำมากมาย ดังนั้นจึงควรให้เขามีโอกาสทำกิจกรรมอื่นจะดีกว่า ในขณะที่เดียวกันการดูโทรทัศน์ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งในหลายๆ อย่างที่คุณได้จัดไว้ให้ โดยกำหนดเวลาการดูไว้ล่วงหน้า สำหรับรายการที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์และไม่มีพิษมีภัย

3. เล่นเกมการตรวจสอบสื่อกับลูก สำหรับกรณีที่ลูกจำเป็นต้องดูรายการบางรายการที่นำเสนอภาพของการขัดแย้ง พ่อแม่ก็ควรจะช่วยชี้แนะพูดคุย ถึงประเด็นความเชื่อและค่านิยมที่แฝงอยู่ในรายการนั้น บางครั้งรายการที่นำเสนอเรื่องเพศและความรุนแรง อาจเป็นหัวข้อประเด็นสำคัญที่ทำให้คุณกับลูกได้มีโอกาสพูดคุยแสดงความรู้สึกในเรื่องดังกล่าว โดยที่คุณอาจจะบอกลูกว่าพ่อแม่มีความรู้สึกอย่างไรต่อเรื่องเพศและความรุนแรงที่แสดงออกมา

ข้อควรระวังเกี่ยวกับเรื่องเพศในจอโทรทัศน์

1. ภาพที่แสดงเกี่ยวกับเรื่องเพศในจอโทรทัศน์ อาจจะทำให้วัยรุ่นหลงคล้อยตามไปโดยขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าเรื่องเพศในบางค่านแฝงไว้ซึ่งอันตราย เช่น ในละครเรื่องแม่เบี้ย ตัวละครสาวมีพฤติกรรมทาง

เพศกับผู้ชายมากหน้าหลายตา โดยจะไม่มีใครกล่าวถึงว่าการที่ผู้หญิงกับผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กันนั้นอาจทำให้เกิดการตั้งครรภ์ได้ บางทีเด็กวัยรุ่นอาจไม่รู้เท่าทันตรงจุดนี้ เพราะภาพที่แสดงเป็นภาพของหญิงและชายที่ต้องการมีเพศสัมพันธ์กันโดยไม่ได้อ้างถึงผลของการมีเพศสัมพันธ์นั้นว่า อาจจะนำมาซึ่งโรคภัยร้ายแรงหรือการตั้งครรภ์ เป็นต้น

2. รายการโทรทัศน์มักหลีกเลี่ยงไม่กล่าวถึงการคุมกำเนิด โดยเฉพาะละครที่เกี่ยวกับเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทั้งหลาย มักจะแสดงการมีความสัมพันธ์ทางเพศของชายและหญิง โดยไม่มีใครกล่าวถึงวิธีป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์แต่อย่างใด แม้แต่ในสหรัฐอเมริกาที่มีผลงานวิจัยพบว่า เด็กๆ ได้ดูรายการโทรทัศน์ซึ่งเน้นเรื่องราวทางเพศเป็นจำนวนมากและในจำนวนรายการซึ่งมากกว่า 14,000 รายการนั้น มีเพียง 150 รายการเท่านั้นที่เอ่ยถึงเรื่องการคุมกำเนิด

3. โทรทัศน์มักจะไม่ค่อยให้ภาพที่แท้จริงของโรคเอดส์ ว่าน่ากลัว และมีคนคิดโรคนี้เป็นจำนวนมากเพียงใด ส่วนโรคอื่นๆ ที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น ซิฟิลิส กามโรคนั้นแทบจะไม่มีใครกล่าวถึงเลย ดูขยาดอนามัยก็ไม่ค่อยมีการแนะนำให้ใช้นัก

4. นิยามของความรักเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เช่น คำว่า ร่วมรัก (making love) ซึ่งหมายถึงการแสดงออกซึ่งความรักทางร่างกายเมื่อเราเติบโตในวัยที่เหมาะสมนั้น ได้ถูกแทนที่ด้วยคำว่า "มีเพศสัมพันธ์" (having sex) โดยไม่จำเป็นต้องมีความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เด็กๆ ที่เริ่มจะเติบโตรู้สึกสับสน และความหมายที่ดีๆ ของคำว่า ความรัก เริ่มหายไปจากการร่วมรักกับคนรักเท่านั้น กลายเป็นการมีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้ หรือกลายเป็นการสำส่อนทางเพศ ภาพเป็นสิ่งเร้าอารมณ์ ช่วยยวนยวนระคะ

ไม่ใช่ความรักในแง่ที่คงามและเติมความหวานให้ชีวิต

5. ตัวแสดงทุกคนที่อยู่ในจอโทรทัศน์ มักจะต้องการให้ตัวเองมีแรงดึงดูดทางเพศ ถ้าสังเกตให้ดีแล้วจะพบว่า ผู้ที่ปรากฏกายอยู่ในจอโทรทัศน์นั้น จะมีการแต่งตัวประชันขันแข่งกันอย่างคงาม โทรทัศน์จึงนับเป็นแหล่งรวมของสาวสวย หนุ่มหล่อ สาวเซ็กซี่ที่ดึงดูดความสนใจของเหล่าคนดูคนหน้าตาเรียบๆ ไม่มีทางได้ปรากฏอยู่ในจอโทรทัศน์ ไม่เว้นแม้กระทั่งผู้ประกาศข่าวหรือผู้พยากรณ์อากาศต่างๆ ก็หล่อเหลาสวยงามราวนายแบบนางแบบ หรือถ้าไม่สวยไม่หล่อก็ขอให้เซ็กซี่เข้าไว้ สิ่งนี้มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นเช่นกัน ทำให้พวกเขาพยายามจะทำสวย ทำหล่อ หรือทำเซ็กซี่เพื่อดึงดูดเพศตรงข้าม เด็กจึงเสียเวลาอยู่กับการแต่งตัว แต่งหน้าทำผม ทั้งที่ยังไม่ถึงวัย และนี่คือผลพลอยได้ที่ไม่พึงประสงค์จากรายการโทรทัศน์อีกอย่างหนึ่ง

ข้อควรระวังเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในจอโทรทัศน์

แม้จะเคยมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของความรุนแรงในจอโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก แต่ก็ดูเหมือนผลที่ได้ออกมาจะไม่แสดงชัดเจนนักว่า ความรุนแรงจากจอโทรทัศน์จะมีอิทธิพลทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่รุนแรง ก้าวร้าว ถึงกระนั้นก็ตาม ก็ยังน่าเป็นห่วงว่าภาพที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ มักเป็นภาพที่แสดงถึงการวางอำนาจ การประหัตประหาร การทำลายล้าง และสื่อความหมายว่าอำนาจ นำมาซึ่งสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้นถ้าคุณต้องการผดุงความถูกต้องไว้ คุณก็ต้องใช้อำนาจให้เต็มที่ ซึ่งบางครั้งอาจจะเกินเลยไปจนกลายเป็นความรุนแรงก็มี โดยส่วนมากภาพความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์นั้น มักจะเป็นภาพที่แสดงความเจ็บปวดทรมานร่างกาย เช่น

หน้าตาบิดเบี้ยว เลือดท่วมตัว รดระเปิด ทำให้มีการเข้าใจว่าภาพความรุนแรงดังกล่าวนั้น จะไม่มีผลต่ออารมณ์หรือจิตใจนอกเสียจากทำให้เกิดความต้องการอยากเป็นผู้ชนะในการต่อสู้

แต่ถ้าหากพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า ภาพความรุนแรงที่ปรากฏออกมา นั้น ไม่มีทางจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง เช่น ในด้านกฎหมาย แม้จะมีคนบุกรุกเข้ามาในบ้านคุณ คุณก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปไล่ยิงให้ผู้บุกรุกออกไป เช่นเดียวกัน ในภาพยนตร์หลายๆ เรื่องที่มักแสดงภาพของการฆ่าคนโดยไม่ผิดกฎหมาย หรืออย่างในกรณีสงครามเวียดนาม เซลยสงครามที่ได้ผ่านการสู้รบมาเป็นจำนวนมากกลายเป็นโรคประสาทหรือโรคจิต เพราะได้พบเห็นภาพความรุนแรงมากเกินไป หรือแม้แต่รายการแข่งขันกีฬาบางประเภท เช่น มวยปล้ำ ก็แสดงให้เห็นภาพความรุนแรงของการต่อสู้ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อจิตใจลูกทีละน้อย โดยที่พ่อแม่เองอาจไม่รู้สึกรู้สึ

วิธีการตรวจสอบสื่อสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาตรงจุดนี้ได้เป็นอย่างดีคือเช่นกัน

ข้อควรระวังเกี่ยวกับการแพร่ภาพมิวสิกวิดีโอ

มิวสิกวิดีโอ เป็นรายการเพลงที่มีภาพประกอบ ซึ่งภาพนั้นอาจเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเพลงหรือไม่ก็ได้ หรืออาจแสดงภาพของนักร้องคนนั้นก็ ได้ ในปัจจุบันจะพบว่ามิวสิกวิดีโอในจอโทรทัศน์บ้านเรานั้นมีมากมายค้ำคะฉินจนแทบจะหลีกเลี่ยงไม่พ้น ได้กลายเป็นธุรกิจด้านดนตรีที่จะต้องลงทุนมหาศาล โดยธรรมชาติของมิวสิกวิดีโอ นั้น เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการประชาสัมพันธ์เทปเพลงของนักร้อง แต่ถ้าจะดูในแง่การค้าแล้ว เราจะรู้สึกว่ามีมิวสิกวิดีโอ

ก็คือการโฆษณาในรูปแบบหนึ่ง ที่หวังผลให้คนดูไปซื้อเทป แผ่นเสียง หรือ บัตรคอนเสิร์ตของนักร้องคนนั้นๆ ในจุดนี้เองมีวิสิกวิดีโอจึงต้องมุ่งเน้น เรื่องที่จะดึงดูดคนดูให้ได้มากๆ และเรื่องที่จะดึงดูดคนดูได้มากก็มักไม่พ้น เรื่องเพศและความรุนแรง รวมทั้งพฤติกรรมแปลกประหลาดต่างๆ เช่น การเป็นคนหยิ่งยโส เห็นแก่ตัว เจ้าชู้ เป็นต้น

วิธีแก้ปัญหามิวสิกวิดีโอ คุณอาจทำได้โดยนั่งดูโทรทัศน์ที่แพร่ภาพมิวสิก วิดีโอพร้อมกับลูก แล้วคอยชี้แจงภาพต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่บนจอให้ลูกได้ รับรู้และเรียนรู้ หรืออาจใช้วิธีตรวจสอบสื่อเข้ามาช่วยก็ได้ แต่วิธีที่ดีที่สุดก็คือ ห้ามวันเทปมิวสิกวิดีโอที่มีเพลงบริสุทธิ์สคิส ไนรั๊ก คนตรีโพเราะมาเปิดให้ ลูกๆ ของคุณดูจะดีกว่า

ข้อคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์และโฆษณา

คงที่เราได้เคยสอนลูกเล็กๆ ให้รู้จักแยกแยะมาแล้วว่ารายการ โฆษณานั้น แตกต่างไปจากรายการโทรทัศน์ที่เรากำลังดูอยู่ แต่เมื่อลูกย่าง เข้าสู่การเป็นวัยรุ่น คุณจำเป็นที่จะต้องสอนลูกต่ออีกว่า รายการโฆษณา และรายการโทรทัศน์ต่างมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในโลกของเราอยู่ 3 ประการ คือ

1. โทรทัศน์เสนอให้เราดูแต่โลกแห่งความเป็นไปได้

ในสิ่งที่รายการโทรทัศน์และรายการโฆษณานำเสนอนั้นล้วนแต่เป็น โลกที่อะไรๆ ก็เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น แม้เด็กวัยรุ่นจะรู้ว่าเรื่องราวต่างๆ ที่เขา กำลังดูอยู่ในจอโทรทัศน์นั้น เป็นแค่เพียงเรื่องนิยายหรือเรื่องสมมติ แต่ พฤติกรรมต่างๆ ที่ตัวละครแสดงออกมาก็มีผลกระทบต่อนิสัยใจคอ และการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในการใช้ชีวิตก็เช่นกัน เด็กวัยรุ่นจึงเชื่อว่าใน

ชีวิตจริงก็อาจจะมีส่วนนั้นเกิดขึ้น เช่น การเป็นพระเอกในหมู่สาว ๆ ที่มารุมล้อม การเป็นนักกีฬาเอกในการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

2. โทรทัศน์ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมที่สร้างภาพความคุ้นเคยเกิดขึ้น

ความสัมพันธ์ทางด้านสังคมที่สร้างภาพความคุ้นเคย (parasocial relationship) นี้ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ชมกับผู้แสดง ซึ่งดูเหมือนว่าจะรู้จักมักคุ้นกันแล้วเป็นอย่างดี แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ บางครั้งคุณอาจจะไม่เคยเห็นตัวจริงของผู้แสดงเลยด้วยซ้ำ ยกตัวอย่างเช่น เราอาจคุ้นเคยกับคุณวิทวัส สุนทรวิเนตร์เป็นอย่างดี เพราะว่าเราติดตามดูรายการ 4 มุมสแควร์ของเขาเป็นประจำทุกคืนวันพฤหัสบดี มักเห็นเขาออกมายกมือสวัสดี หัวเราะสนุกสนาน สบสายตาผู้ชมในขณะที่พูดเรื่องที่สนุกๆ มาให้เราดู พูดเรื่องตลก และทำให้เรารู้สึกเหมือนมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของรายการนั้นๆ นอกจากจะได้มองเห็นเขาในจอโทรทัศน์แล้วเรายังได้รู้จักเขาในแง่มุมต่างๆ ทั้งเรื่องส่วนตัวและการทำงาน เช่น จากบทสัมภาษณ์ในหนังสือ จากข่าวซุบซิบ ทำให้เราเกิดความรู้สึกว่าเรารู้จักคุ้นเคยกับเขาเป็นอย่างดี และคอยติดตามดูรายการที่เขาจัดด้วยใจจดจ่อ ถ้ามีวันพฤหัสบดีไหนพลาดไปหรือไม่มีโอกาสได้ดู เราจะรู้สึกหงุดหงิดเหมือนไม่ได้พบหน้าเพื่อนสนิททีเดียว

สำหรับผู้ใหญ่ การคิดผู้แสดงบางคนไม่เป็นปัญหาอะไรมากนัก และผู้ใหญ่เองก็มีสิทธิ์ที่จะติดนักแสดงคนไหนคนใดได้ แต่สำหรับเด็กวัยรุ่น การชื่นชมของเขามักจะออกมาในลักษณะของการเพ้อฝัน เขาอาจจะมองเห็นตัวแสดงเหมือนกับวีรบุรุษหรือพระเอกในฝัน ทำให้เขาอยากเลียนแบบอยากเป็นอย่างวิทวัส หรือสัญญา คุณากร หรือศรธรรม เทพพิทักษ์ และบุคลิกพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้จะถ่ายทอดมาสู่วัยรุ่นโดยไม่รู้ตัว

3. รายการโฆษณาสินค้าที่เสนอภาพลักษณ์

รายการโฆษณาสินค้าในจอโทรทัศน์ปัจจุบัน จะพบว่าส่วนใหญ่แล้ว มักจะเน้นจุดขายตรงภาพลักษณ์ของการดำเนินชีวิตที่มีระดับ เช่น การโฆษณายายเหล่า ที่แสดงให้เห็นถึงภาพชีวิตของชายหนุ่มหญิงสาวที่หรูหรา ได้พบปะกันในสถานที่โอ่โง่งหรือตามงานเลี้ยงที่ใหญ่โต แสดงถึงฐานะว่าคนร่ำรวย แต่ไม่เคยเอ่ยถึงว่าเหล่านี้มีส่วนผสมของวัตถุคิบอะไรบ้าง และคุณภาพของวัตถุคิบนั้นเป็นอย่างไร หรือการโฆษณายายกางเกงยีนส์ ก็ไม่เคยมีการโฆษณาว่ากางเกงนี้ใช้ทันทาน สีไม่ตก เนื้อผ้านุ่ม ใส่สบาย สีสันเหมาะสม แต่กลับเน้นว่าใครๆ ที่อยากทันสมัยต้องใส่กางเกงนี้กันทั้งนั้น ถ้าอยากเป็นวัยสะรุ่นที่โคคเค่นหุ่นคิ ก็ต้องใส่กางเกงยีนส์นี้ เช่นเดียวกับการโฆษณายายโคโลญจน์ยี่ห้อหนึ่ง ที่คุณผู้ชายใช้แล้วจะมีผู้หญิงตะเกียกตะกายว่าย่น้ำคิลังกาเข้ามาหาด้วยความหลงกลืน แต่ไม่เคยบอกถึงคุณภาพของวัตถุคิบที่ใช้ว่าคิหรือเลวเพียงใด เน้นแต่เพียงผลของการใช้ว่าผู้ใช้จะได้เซิดหน้าชูตาว่าทันสมัยเท่านั้น

คังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจแต่อย่างใดเลย ที่เด็กวัยรุ่นนิยมใส่กางเกงยีนส์ที่คาราซอบใส่ กล้องและฟิล์มที่พีเบิร์คเป็นพีริเซนเตอร์จึงมีออกขายทะลุเป้า เด็กรุ่นใหม่จะต้องกินพิซซ่า โคนัท โกทอค แคมเบอร์เกอร์ สระผมค้วย แชมพูยี่ห้อที่โทรทัศน์โฆษณาหรือใส่เสื้อผ้าตามที่โทรทัศน์โฆษณา นั้นเป็นเพราะเขาต้องการมีชีวิตที่ทันสมัยและมีระดับสมกับที่โฆษณาว่าไว้

ถ้าลูกคุณยังอยู่ในวัยอนุบาลหรือประถมตอนคัน คุณอาจจะชักจูงหรือนำมน้ำวไม่ให้เขาคล้อยคามาโฆษณาได้ เพราะเด็กก่อนวัยรุ่นยังไม่มีความสนใจในชีวิตที่หรูหรา เสื้อผ้ามียี่ห้อ หรืออาจหากิจกรรมอื่นๆ แทนก็ได้ เช่นชวนเขาเล่นเกม พาไปคินเล่นในสวนสาธารณะ พาไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด

แต่สำหรับลูกในวัยรุ่น เขาจะไม่สนใจกับกิจกรรมพวกนี้ เพราะส่วนใหญ่จะหันไปติดเพื่อนแทน นอกจากนั้นเด็กวัยรุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับสูง อารมณ์ความรู้สึกของเขามักไม่ค่อยมั่นคงนัก และยังต้องการเป็นที่นิยมชมชอบในหมู่เด็กวัยเดียวกัน ดังนั้นถ้าหากว่าคุณปล่อยให้เขาเคลิบเคลิ้มตามรายการโฆษณาไปด้วย คุณก็อาจจะได้รับผลที่ไม่น่าพึงพอใจ 3 ประการ คือ

1. คุณเองจะต้องออกเงินให้ลูกไปซื้อสินค้าที่เขาต้องการ กลายเป็นวงจรของการหาเงินและการจ่ายเงินที่ไม่รู้จบ มีหน้าซำยังส่งเสริมให้ลูกมีค่านิยมผิดๆ เกี่ยวกับรูปแบบในการดำเนินชีวิต คิดว่าคุณค่าของชีวิตขึ้นอยู่กับคุณค่าของสิ่งของเครื่องใช้เท่านั้น

2. คุณทำให้ลูกยอมทำงานแปลกๆ หรือปล่อยให้ลูกไปทำงานนอกบ้านเพียงเพื่อจะเอาเงินมาซื้อของที่เขาคือต้องการ โดยไม่คิดว่าของนั้นมีประโยชน์หรือคุ้มค่าจริงๆ หรือไม่ การกระทำเช่นนี้จะทำให้เด็กรู้สึกว่ถ้าหากเขาต้องการสิ่งใด เขาจะต้องทำงานแลก เด็กจะไร้น้ำใจและมองเห็นการทำงานทุกอย่างเป็นเงินเป็นทองแลกเปลี่ยนไปหมด ขณะเดียวกันก็ขาดทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เขาอาจจะต้องทนทำงานที่เขาไม่ชอบไม่มีความรู้สึกตั้งใจทำงานนั้นๆ หรือเห็นว่างานน่าทำทนาย แต่ทนทำไปเพื่อจะได้เงินเท่านั้น

3. หากคุณปฏิเสธไม่ยอมซื้อสินค้าที่ลูกต้องการ ในขณะที่เดียวกันก็ดูค่าเขาไปด้วย จะทำให้ลูกเกิดความรู้สึกด้อยค่า เข้ากับเพื่อนไม่ได้

วิธีแก้ปัญหาก็อยากจะแนะนำคือ การนำกฎข้อที่ว่า รายการโฆษณาสินค้าแตกต่างไปจากชีวิตจริงมาใช้ จากการเริ่มต้นตรงจุดนี้ คุณสามารถทำได้โดยนั่งคุยโทรศัพท์กับลูกๆ ที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น พร้อมกับอธิบายด้วยว่าการซื้อขายของนั้นเขาทำกันอย่างไร และเด็กๆ มักจะถูกหลอกให้ซื้อของที่ไม่มีประโยชน์ได้อย่างไร คุณควรที่จะบอกลูกให้ชัดเจนว่าสำหรับ

ของไร้ประโยชน์ไม่มีความจำเป็นนั้น คุณจะไม่ยอมเสียเงินที่หามาได้อย่างยากเย็นไปซื้อ แต่ถ้าเป็นของที่จำเป็นต้องใช้ หรือเป็นของมีคุณภาพดี คุณก็ยินดีที่จะให้ลูกมีอิสระในการเลือกซื้อด้วยตัวเอง คังนั้นลูกๆ จะต้องหัดทำการวิจัยตลาด หรือถ้าลูกต้องการซื้อสินค้ายี่ห้อหนึ่งยี่ห้อใดเป็นการเฉพาะ เขาจะต้องจัดทำตารางเรียงลำดับเกณฑ์ในการตัดสินใจของคุณภาพของสินค้านั้นด้วย เช่น ในการซื้อกางเกงตัวหนึ่งแทนที่เขาจะพิจารณาจากคำโฆษณาที่ว่า "กางเกงยีนส์ลีวายส์ เทไม่ซ้ำใคร ด้วยสโตร์มีระดับ" เขาต้องคำนึงถึงความทนทานในการสวมใส่ ความสะดวกในการดูแลทำความสะอาด โอกาสในการสวมใส่จะบ่อยครั้งถึงห่างแค่ไหน ราคาแพงเกินไปหรือไม่ด้วยจำนวนเงินที่เท่ากันถ้านำไปซื้อยี่ห้ออื่นได้ถึง 3 ตัว จะคุ้มกว่าหรือไม่

คุณอาจจะคิดว่าวิธีนี้จะได้ผลหรือ เพราะบางครั้งลูกอาจจะยืนยันว่ายี่ห้อกางเกงยีนส์ที่ดีที่สุดก็คงจะเป็นลีวายส์ 501 แต่อย่างน้อยที่สุดหลังจากที่เขาได้มีโอกาสคิดใคร่ครวญก่อนซื้อ ลูกก็จะเคยชินกับระบบคิดก่อนซื้อไปเรื่อยๆ ทำให้เขาเกิดทักษะในการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และสามารถจะเลือกซื้อสินค้าได้อย่างฉลาด อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ก็ควรมีดุลพินิจที่เหมาะสมในการพิจารณาตรงจุดนี้ด้วย อย่าแข็งข้อต่อต้านการซื้อสินค้าของลูกจนเกินไปจนทำให้ลูกเกิดปมด้อยเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพราะแต่งตัวเดิมๆ อยู่คนเดียว บางครั้งคุณก็จำเป็นที่จะต้องผ่อนปรนบ้างเหมือนกัน

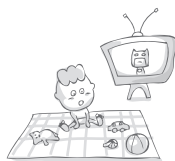
อีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและฝึกนิสัยในการซื้อของของเด็กวัยรุ่นได้คือ พ่อแม่ควรมีการรวบรวมลักษณะต่างๆ ของการโฆษณาสินค้าที่ออกมาหลากหลายรูปแบบ เช่น อาจจะทำรายการโฆษณาสินค้าไว้ในวิดีโอ เทป อัดเสียงโฆษณาจากสโปคทีวี สุขสมภาพโฆษณาที่ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ แผ่นป้าย ใบปัด ทั้งนี้ เพื่อนำมาเล่นเกมตรวจสอบสื่อกับลูก โดยทำการ

วิเคราะห์พฤติกรรมในการโฆษณาอื่นๆ และตัดสินใจว่าควรซื้อสินค้าดังกล่าวหรือไม่ การกระทำเช่นนี้จะทำให้เด็กวัยรุ่นได้เปิดหูเปิดตาให้กว้างขวางขึ้นว่า รายการโฆษณานั้นชวนเชื่อให้คนไปซื้อของเท่านั้น นอกจากนี้ การให้ลูกได้มีโอกาสวิจัยตลาด ทำให้เขารู้จักการซื้ออย่างมีเหตุผล และตระหนักถึงความจำเป็นในการซื้อ ไม่ใช่ซื้อเพราะว่าบ้างตามเพื่อนๆ และถ้าคุณโชคดีลูกอาจจะปฏิเสธที่จะซื้อกางเกงยีนส์ลีวายส์ หรือแคลวิน ไคลน์ เพราะเห็นว่ามันแพงเกินไปจนไม่สมควรซื้อก็ได้

ลูกๆ ยังต้องการคำแนะนำที่อบอุ่นจากพ่อแม่ เพื่อช่วยเป็นแนวทางให้เขาแสวงหาในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ดูเหมือนว่าในปัจจุบันพ่อแม่จะปล่อยให้ลูกค้นหาคำแนะนำจากโทรทัศน์ด้วยตัวเองปล่อยให้เขาแสวงหาจุดยืนในการดำเนินชีวิต โดยมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นต้นแบบ เปรียบเสมือนปล่อยให้เขาแหวกว่ายไปในกระแสน้ำอันเชี่ยวกรากแต่เพียงลำพัง เสี่ยงต่อการจมน้ำ หรือแม้แต่ว่าจะถึงฝั่งก็อ่อนเปลี้ยเพลียแรงเต็มที่

อย่างไรก็ตาม แม่น้ำสายนี้ก็ยังมีแหล่งพักผ่อน มีทัศนียภาพสวยงามแอบซ่อนอยู่ ถ้าหากมีผู้นำทางให้เขาได้แหวกว่ายไปให้เหมาะสมกับเร็วแรงที่มี และคอยชี้แนะให้เขาหยุดพักเพื่อเพลิดเพลินกับความงามสองข้างทาง หรือผูกสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ริมฝั่ง เขาก็จะไปถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างอบอุ่นและปลอดภัย

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)

ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ. 2550-2552)

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน เป็นแผนงานภายใต้นโยบายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการสร้างสรรคสื่อ และการเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพต่อเด็กเยาวชน ครอบครัว และสังคม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในสังคมจากภาครัฐ เจ้าของสื่อ ผู้ผลิตสื่อ ภาคธุรกิจ ภาคสังคม ชุมชน ครอบครัว ตลอดจนเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์หลักของแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)

ประกอบด้วย

- การพัฒนาช่องทางเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพทุกประเภทให้เข้าถึงเด็กอย่างทั่วถึง
- การสนับสนุนการผลิตสื่อที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน
- การพัฒนาศักยภาพผู้ผลิตสื่อเด็กและเยาวชน
- การสร้างกระแสสังคม และการมีส่วนร่วมจากสังคมในการพัฒนาสื่อเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ

จุดมุ่งหมาย

- เด็กและเยาวชนเข้าถึงสื่อสร้างเสริมสุขภาวะผ่านช่องทางเผยแพร่ต่างๆ
- มีต้นแบบของสื่อสร้างเสริมสุขภาวะเยาวชน
- ผู้ผลิตสื่อเด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาศักยภาพ สามารถผลิตสื่อคุณภาพสู่สังคม

- รณรงค์ให้ผู้บริโภคซื้อโดยเฉพาะเยาวชนและครอบครัว ได้เรียนรู้เท่าทันสื่อ สามารถเลือกบริโภคสื่อ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเด็กและเยาวชน
- นโยบายพัฒนาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนในฐานะวาระแห่งชาติและได้รับการตอบรับจากสาธารณชน

คณะกรรมการกำกับทิศทาง

ดร.จรรยาพร ธรณินทร์

ศ.นพ.ประทีป วาทีสาธกกิจ

คุณเกียรติชัย พงษ์พานิชย์

นพ.จิตศักดิ์ บุญไทย

คุณมัทนา ธนอมพันธุ์ หอมล่อ

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

นพ.บุญชัย สมบูรณ์สุข

นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์

คุณรัชฎะ ศรีบุญรัตน์

คุณเข็มพร วิรุณราพันธ์

ผศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล

ที่ปรึกษา

อาจารย์ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ ดร.อภิญา เวชยชัย

ประธานคณะกรรมการแผนงานฯ

ดร.โคทม อารียา

กรรมการแผนงานฯ

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

รศ.ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์

ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์

คุณสุภา คิวยานนท์

ดร.นียดา เกียรติยิ่งอังสุลี

นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์

ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร

คุณเข็มพร วิรุณราพันธ์

ผู้จัดการแผนงานฯ

คุณเข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก